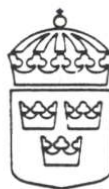

Riksdagens protokoll

1990/91:1

Protokoll
1990/91:1

Tisdagen den 2 oktober

Kl. 11.00–11.19

1 § Välkomstord

Anf. 1 TALMANNEN:

Ärade ledamöter! Jag hälsar er alla varmt välkomna tillbaka till riksdagen och till ett nytt arbetsår. Ett år som kommer att bli extra slitsamt eftersom det också är upptakten till valrörelsen.

Riksdagen är dess ledamöter. Jag vill säga att riksdagen består av kunniga och ambitiösa ledamöter. Vi representerar skilda samhällsuppfattningar och har olika meningar om hur politiken skall utformas. Men vi har ett gemensamt mål, och det är Sveriges bästa.

Ledamöter med breda och nära väljarkontakter gör riksdagen och demokratin starkare. Som ledamöter i Sveriges riksdag har ni unika möjligheter att ta initiativ och väcka debatt. Ni har goda möjligheter att tala i rikets främsta talarstol och föra ut ert budskap. Ni har goda möjligheter att påverka dagspolitiken och den långsiktiga politiken. Er uppgift är att föra väljarnas talan och skapa intresse och förståelse för det politiska arbetet.

Kraven på oss är många, och volymen i riksdagsarbetet verkar ständigt öka. Tiden kan omöjligen räcka till för allt. Vi måste därför prioritera mera och organisera arbetet så, att vi ägnar mera tid åt de viktigaste frågorna på bekostnad av detaljförslag och sådant som kan hanteras av andra organ än riksdagen.

Jag är beredd att efter min förmåga föreslå förändringar och förbättrad service på olika områden för att underlätta ert arbete. Jag vill gärna organisera arbetet så att tiden i kammaren koncentreras och att hanteringen av en del ärenden förenklas. Men detta kräver både ert stöd för inriktningen av förnyelsearbetet och er aktiva medverkan med idéer och förslag till förändringar både här i kammaren och i utskotten.

Avsikten med förnyelsen är självklart inte att sätta en hämsko på riksdagsarbetet. Naturligtvis skall vi bevara det som är bra i våra parlamentariska traditioner. Den öppna och fria debatten är livsnerven i ett parlament. Men för att ge utrymme för den kanske vi kan korta av eller t.o.m. avstå från debatt i ärenden, där inte något nytt väsentligt har kommit fram sedan vi förra gången under mandatperioden diskuterade frågan.

Vi skall självfallet hålla fast vid vår tradition att riksdagen skall fatta sina beslut på ett välgrundat underlag och på ett oantastligt korrekt sätt. Avsikten med förnyelsen är att skapa ett större fritt utrymme för de viktiga väljarkon-

takterna och för både en mer dagsaktuell debatt och en långsiktig ideologisk debatt. Vi kommer under detta riksmöte att på försök anordna en ny frågestund, där ledamöterna utan anmälan i förväg kan få svar av regeringen på dagsaktuella frågor.

Jag tror att kontakten och dialogen mellan väljarna och de som är valda att representera dem hör till det allra viktigaste i den svenska politiken under 90-talet.

Debatten i kammaren är mycket av riksdagens ansikte utåt, och den måste vara begriplig och intressant för alla medborgare i vårt land.

Som politiker möts vi inte alltid av ovationer och tacksamhet. Undersökningar har duggat tätt denna sommar om ett minskande förtroende för partipolitik och politiker. Men ökade väljarkontakter och en livligare debatt kan bidra till att skapa ett ökat förtroende och en större förståelse för politikens villkor och begränsningar och för vårt eget arbete.

Demokratins ryggrad är det politiska arbetet. Politiska partier är fria staters liv. Med stolthet och tillförsikt kan vi tillsammans hävda det partipolitiska arbetets nödvändighet för vårt land.

Ärade riksdagskolleger! Jag ser fram emot ett intressant riksdagsår och hoppas på ett gott samarbete.

Än en gång välkomna tillbaka till riksdagen!

2 § Nya riksdagsledamöter m.m.

Upplästes och lades till handlingarna följande från valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamöter och ersättare för riksdagsledamöter

Riksskatteverket har den 8 juni 1990 utsett Lars Gustafsson (s) till ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 juli 1990 efter Ivar Nordberg (s), varom valprovsningsnämnden avgett granskningsberättelse den 11 juni 1990.

Härefter har riksdagen den 12 juni 1990 beviljat Anna-Greta Leijon (s) entledigande från uppdraget som riksdagsledamot fr.o.m. den 14 juni 1990.

Med anledning därav har riksskatteverket den 14 juni 1990 företagit ny förrättning för utseende av efterträdare och ersättare. Det därvid fattade beslutet innebär att Lars Gustafsson utsetts till ny ledamot fr.o.m. den 14 juni 1990 (efter Anna-Greta Leijon) och att Sylvia Pettersson (s) utsetts till ny ledamot (efter Ivar Nordberg) fr.o.m. den 1 juli 1990. Vidare innebär beslutet att till ersättare för Lars Gustafsson under tiden den 14–30 juni 1990 utsetts Sylvia Pettersson, Vallentuna, Åke Wictorsson, Herräng, Christina Pettersson, Vätö, Björn Ericson, Tyresö, Ines Uusmann, Täby, Dag Ericson, Tumba, Kåre Hagman, Ösmo, Bengt-Olov Tengmark, Solna, Staffan Holmberg, Haninge, Christer Erlandsson, Järfälla, Louise Ricklander, Lidingö, och Pär Nuder, Åkersberga (alla s) och att till ersättare för Sylvia Pettersson fr.o.m. den 1 juli 1990 utsetts i övrigt samma personer.

Till valprovsningsnämnden har från riksskatteverket inkommit bevis för

nämnda ledamöter och ersättare. Valprövningsnämnden har denna dag granskat bevisen och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen.

Stockholm den 18 juni 1990

Stig Nordlund

/Sven-Georg Grahn

Prot. 1990/91:1
2 oktober 1990

3 § Återkomst

Talmannen anmälde att *Lars Norberg* (mp) återtagit sin plats i riksdagen.

4 § Ledigheter m.m.

Talmannen meddelade

att *Margareta Persson* (s) fr.o.m. den 1 juli tjänstgjorde som ersättare för statsrådet Anita Gradin, varigenom Kent Carlssons motsvarande uppdrag upphört,

att *Gunnar Nilsson* (s) beviljats sjukledighet t.o.m. den 4 november och att *Lilian Svensson* (s) fr.o.m. i dag skulle tjänstgöra som ersättare för honom,

att *Hans Dau* (m) beviljats ledighet av personliga skäl t.o.m. den 31 oktober och att *Marianne Löfstedt* (m) fr.o.m. i dag skulle tjänstgöra som ersättare för honom samt

att Filip Fridolfsson (m), Lars Ulander (s), Stig Gustafsson (s), Hadar Cars (fp), Karin Söder (c), Ylva Annerstedt (fp), Anita Persson (s), Anders Björck (m), Kjell Nilsson (s), Lars-Erik Lövdén (s), Nils T Svensson (s), Doris Håvik (s), Alexander Chrisopoulos (v), Inga-Britt Johansson (s), Britt Bohlin (s), Kristina Svensson (s) och Ragnhild Pohanka (mp) beviljats ledighet från dagens sammanträde.

5 § Upprop

Företogs upprop av kammarens ledamöter.

6 § Kammarens sammansättning

Kammaren hade denna dag följande sammansättning:

Bänknr Ledamot

Stockholms kommun

1	Gösta Bohman (m)
2	Oskar Lindkvist (s)
3	Lars Werner (v)

- 4 Barbro Evermo Palmerlund (s)
(ersättare för utrikesminister
Sten Andersson)
- 5 Filip Fridolfsson (m)
- 6 Gertrud Sigurdsen (s)
- 7 Margareta Persson (s)
(ersättare för statsrådet Anita Gradin)
- 8 Erkki Tammenoksa (s)
(ersättare för jordbruksminister
Mats Hellström)
- 9 Maj Britt Theorin (s)
- 10 Jan-Erik Wikström (fp)
- 11 Lars Ulander (s)
- 12 Margaretha af Ugglas (m)
- 13 Pär Granstedt (c)
- 14 Elisabeth Fleetwood (m)
- 15 Carl Bildt (m)
- 16 Anita Modin (s)
- 17 Stig Gustafsson (s)
(ersättare för statsrådet Bengt Lind-
qvist)
- 18 Birgit Friggebo (fp)
- 19 Sven-Åke Nygårds (s)
- 20 Hadar Cars (fp)
- 21 Margó Ingvardsson (v)
- 22 Bo Hammar (v)
- 23 Maria Leissner (fp)
- 24 Göran Åstrand (m)
- 25 Barbro Westerholm (fp)
- 26 Krister Skånberg (mp)
- 27 Charlotte Cederschiöld (m)
- 28 Göran Ericsson (m)
- 29 Åsa Domeij (mp)
- 30 Ylva Johansson (v)

Stockholms län

- 31 Alf Wennerfors (m)
- 32 Ines Uusmann (s)
(ersättare för statsminister Ingvar
Carlsson)
- 33 Lennart Andersson (s)
- 34 Sylvia Pettersson (s)
- 35 Karin Söder (c)
- 36 Dag Ericson (s)
(ersättare för talmannen)
- 37 Olof Johansson (c)
- 38 Lars Gustafsson (s)
- 39 Allan Ekström (m)

- 40 Görel Bohlin (m)
41 Lars Tobisson (m)
42 Knut Billing (m)
43 Anita Johansson (s)
44 Ylva Annerstedt (fp)
45 Daniel Tarschys (fp)
46 Sören Lekberg (s)
47 Hans Göran Franck (s)
48 Aina Westin (s)
49 Åke Wictorsson (s)
(ersättare för bostadsminister Ulf
Lönnqvist)
50 Sören Norrby (fp)
51 Gunnar Hökmark (m)
52 Björn Ericson (s)
(ersättare för arbetsmarknadsminister
Mona Sahlin)
53 Inger Koch (m)
54 Per Gahrton (mp)
55 Bengt Westerberg (fp)
56 Anne Wibble (fp)
57 Birgitta Rydle (m)
58 Eva Johansson (s)
59 Jerry Martinger (m)
60 Lars Leijonborg (fp)
61 Jan Sandberg (m)
62 Anna Horn af Rantzien (mp)
63 Jan Strömdahl (v)
64 Christina Pettersson (s)
(ersättare för socialminister Ingela
Thalén)
65 Eva Goës (mp)
66 Gudrun Schyman (v)
67 Annika Åhnberg (v)

Uppsala län

- 68 Barbro Andersson (s)
69 Björn Kaaling (s)
(ersättare för miljöminister Birgitta
Dahl)
70 förste vice talman
Ingegerd Troedsson (m)
71 Lars Ahlmark (m)
72 Gustav Persson (s)
73 Gunnar Thollander (s)
74 Rosa Östh (c)
75 Ingrid Andersson (s)
76 Barbro Sandberg (fp)

- 77 Paul Cizuk (mp)
78 Berith Eriksson (v)
79 Håkan Holmberg (fp)

Södermanlands län

- 80 Olle Svensson (s)
81 Göran Allmér (m)
82 Maria Hed (s)
(ersättare för statsrådet
Maj-Lis Lööw)
83 Larz Johansson (c)
84 Anita Persson (s)
85 Per Westerberg (m)
86 Kjell Johansson (fp)
87 Alf Egnerfors (s)
88 Reynoldh Furustrand (s)

Östergötlands län

- 89 Torsten Karlsson (s)
90 Hugo Andersson (c)
91 Sture Thun (s)
92 Mona Saint Cyr (m)
93 Birger Hagård (m)
94 Ingvar Björk (s)
95 Inge Carlsson (s)
96 Berit Löfstedt (s)
97 Karl-Göran Biörsmark (fp)
98 Viola Furubjelke (s)
99 Lars Norberg (mp)
100 Lola Björkqvist (fp)
101 Carl G Nilsson (m)
102 Roland Larsson (c)
103 Elisabeth Persson (v)
104 Sonia Karlsson (s)
105 Maj-Inger Klingvall (s)

Jönköpings län

- 106 Åke Gustavsson (s)
107 Anders Björck (m)
108 Catarina Rönnung (s)
109 Ingegerd Elm (s)
110 Kersti Johansson (c)
111 Nils Nordh (s)
112 Rune Backlund (c)
113 Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)
114 Carl-Johan Wilson (fp)
115 Marianne Andersson i Gisaved (s)
116 Ulf Melin (m)

Kronobergs län

- 117 Kjell Nilsson (s)
- 118 Ulla Johansson (s)
- 119 Lars Hedfors (s)
- 120 Anders G Högmark (m)
- 121 Stina Gustavsson (c)
- 122 Charlotte Branting (fp)

Kalmar län

- 123 Stig Alemyr (s)
- 124 Birger Rosqvist (s)
- 125 Arne Andersson i Gamleby (s)
- 126 Lena Öhrsvik (s)
- 127 Ewy Möller (m)
- 128 Bertil Danielsson (m)
- 129 Agne Hansson (c)
- 130 Bengt Kronblad (s)
- 131 Ingrid Hasselström Nyvall (fp)
- 132 Marianne Jönsson (c)

Gotlands län

- 133 Gunhild Bolander (c)
- 134 Ulla Pettersson (s)

Blekinge län

- 135 Hans Gustafsson (s)
- 136 Christer Skoog (s)
- 137 Yvonne Sandberg-Fries (s)
- 138 Karl-Gösta Svenson (m)
- 139 Jan Björkman (s)
- 140 Sven-Olof Petersson (c)

Kristianstads län

- 141 Börje Nilsson (s)
- 142 Wiggo Komstedt (m)
- 143 Bo Lundgren (m)
- 144 Ingvar Eriksson (m)
- 145 Maja Bäckström (s)
- 146 Karl Erik Olsson (c)
- 147 Bengt Harding Olson (fp)
- 148 Kaj Larsson (s)
- 149 Ingbritt Irhammar (c)
- 150 Johnny Ahlqvist (s)
- 151 Kaj Nilsson (mp)
- 152 Ingegerd Wärnersson (s)

Fyrstadskretsen

- 153 Rolf Clarkson (m)
- 154 Grethe Lundblad (s)
- 155 Lenart Pettersson (s)
- 156 Ulla Tillander (c)

157	Margitta Edgren (fp)
158	Kurt Ove Johansson (s)
159	Rune Rydén (m)
160	Lars-Erik Lövdén (s)
161	Margit Gennser (m)
162	Nils T Svensson (s)
163	Bo Nilsson (s)
164	Sten Andersson i Malmö (m)
165	Birthe Sörestedt (s)
166	Ingegerd Anderlund (s)
167	Kjell-Arne Welin (fp)
168	Anita Stenberg (mp)
169	Bertil Persson (m)
170	Kjell Dahlström (mp)
171	Rolf L Nilson (v)
172	Jan Andersson (s)

Malmöhus län

173	Ingrid Sundberg (m)
174	tredje vice talman Bertil Fiskesjö (c)
175	Knut Wachtmeister (m)
176	Margit Sandéhn (s)
177	Per Olof Håkansson (s)
178	Bengt Silfverstrand (s)
179	Per Stenmarck (m)
180	Gunnar Nilsson (s)
181	Siw Persson (fp)
182	Gösta Lyngå (mp)
183	Karin Wegestål (s)
184	Anita Jönsson (s)
185	Håkan Hansson (c)

Hallands län

186	Owe Andréasson (s)
187	Sven Eric Lorentzon (m)
188	Lars Svensson (s)
189	Ivar Franzén (c)
190	andre vice talman Christer Eirefelt (fp)
191	Ulla-Britt Åbark (s)
192	Nic Grönvall (m)
193	Margareta Fogelberg (fp)
194	Rolf Kenneryd (c)
195	Ingegerd Sahlström (s)
196	Hans Leghammar (mp)

Göteborgs kommun

197	Doris Håvik (s)
-----	-----------------

- 198 Jan Bergqvist (s)
- 199 Kerstin Ekman (fp)
- 200 Sonja Rembo (m)
- 201 Alexander Chrisopoulos (v)
- 202 Hugo Hegeland (m)
- 203 Lars Ahlström (m)
- 204 Sten Östlund (s)
- 205 Inga-Britt Johansson (s)
- 206 Erling Bager (fp)
- 207 Anneli Hulthén (s)
(ersättare för utbildningsminister
Bengt Göransson)
- 208 Rune Thorén (c)
- 209 Marianne Carlström (s)
- 210 Torgny Larsson (s)
- 211 Ingela Mårtensson (fp)
- 212 Viola Claesson (v)
- 213 Tom Heyman (m)
- 214 Elisabet Franzén (mp)
- 215 Claes Roxbergh (mp)

Bohuslän

- 216 Evert Svensson (s)
- 217 Karl-Erik Svartberg (s)
- 218 Lennart Nilsson (s)
- 219 Jens Eriksson (m)
- 220 Kenth Skårvik (fp)
- 221 Lisbet Calner (s)
- 222 Elving Andersson (c)
- 223 Leif Olsson (fp)
- 224 Sverre Palm (s)
- 225 Ing-Britt Nygren (m)
- 226 Kent Lundgren (mp)
- 227 Lars Bäckström (v)

Älvsborgs läns norra

- 228 Arne Andersson i Ljung (m)
- 229 Elver Jonsson (fp)
- 230 Rune Johansson (s)
- 231 Rune Evensson (s)
- 232 Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c)
- 233 Ingvar Johnsson (s)
- 234 Marianne Andersson i Vårgårda (c)
- 235 Anders Castberger (fp)
- 236 Stig Bertilsson (m)
- 237 Marianne Samuelsson (mp)
- 238 Britt Bohlin (s)

Älvsborgs läns södra

- 239 Hans Nyhage (m)
- 240 Lennart Brunander (c)
- 241 Lahja Exner (s)
- 242 Lars Sundin (fp)
- 243 Arne Kjörnsberg (s)
- 244 Berndt Ekholm (s)

Skaraborgs län

- 245 Sven-Gösta Signell (s)
- 246 Gunilla André (c)
- 247 Bengt Kindbom (c)
- 248 Sten Svensson (m)
- 249 Birgitta Johansson (s)
- 250 Jan Fransson (s)
- 251 Anders Nilsson (s)
- 252 Ivar Virgin (m)
- 253 Bengt Rosén (fp)
- 254 Kjell Nordström (s)
- 255 Carl Frick (mp)

Värmlands län

- 256 Magnus Persson (s)
- 257 Göthe Knutson (m)
- 258 Gullan Lindblad (m)
- 259 Bo Finnkvist (s)
- 260 Jan Hyttring (c)
- 261 Björn Samuelson (v)
- 262 Gunilla Andersson (s)
(ersättare för försvarsminister Roine
Carlsson)
- 263 Kristina Svensson (s)
- 264 Lisbeth Staaf-Igelström (s)
- 265 Jarl Lander (s)
- 266 Isa Halvarsson (fp)
- 267 Kjell Ericsson (c)

Örebro län

- 268 Sture Ericson (s)
- 269 Helge Hagberg (s)
- 270 Håkan Strömberg (s)
- 271 Ann-Cathrine Haglund (m)
- 272 Lars Ernestam (fp)
- 273 Maud Björnemalm (s)
- 274 Gudrun Norberg (fp)
- 275 Anders Svärd (c)
- 276 Karl-Erik Persson (v)
- 277 Rosa-Lill Wählstedt (s)
- 278 Ulla Berg (s)

Västmanlands län

Prot. 1990/91:1

2 oktober 1990

- 279 Yngve Wernersson (s)
(ersättare för statsrådet Lena
Hjelm-Wallén)
- 280 Roland Sundgren (s)
- 281 Jan-Olof Ragnarsson (v)
- 282 Hugo Bergdahl (fp)
- 283 Birgit Henriksson (m)
- 284 Berit Oscarsson (s)
- 285 Margareta Israelsson (s)
- 286 Göran Magnusson (s)
- 287 Karin Falkmer (m)
- 288 Birger Andersson (c)

Kopparbergs län

- 289 Ove Karlsson (s)
- 290 Birgitta Hambræus (c)
- 291 Leo Persson (s)
- 292 Lars-Ove Hagberg (v)
- 293 Margareta Gard (m)
- 294 Inger Hestvik (s)
- 295 Iréne Vestlund (s)
- 296 Bengt-Ola Rytter (s)
- 297 Lars De Geer (fp)
- 298 Ragnhild Pohanka (mp)
- 299 Göran Engström (c)
- 300 Arne Mellqvist (s)

Gävleborgs län

- 301 Olle Östrand (s)
- 302 Bertil Måbrink (v)
- 303 Gunnar Björk (c)
- 304 Iris Mårtensson (s)
- 305 Axel Andersson (s)
- 306 Rolf Dahlberg (m)
- 307 Hans Lindblad (fp)
- 308 Sigrid Bolkéus (s)
- 309 Karl Hagström (s)
- 310 Inger Schörling (mp)
- 311 Sinikka Bohlin (s)
- 312 Karin Starrin (c)

Västernorrlands län

- 313 Martin Olsson (c)
- 314 Rune Jonsson (s)
- 315 Bo Forslund (s)
- 316 Martin Segerstedt (s)
- 317 Sven Lundberg (s)
- 318 Britta Sundin (s)

- 319 Sigge Godin (fp)
- 320 Görel Thurdin (c)
- 321 Bo Holmberg (s)
- 322 Jan Jennehag (v)
- 323 Eva Björne (m)
- 324 Roy Ottosson (mp)

Jämtlands län

- 325 Marianne Stålberg (s)
- 326 Nils-Olof Gustafsson (s)
- 327 Margareta Winberg (s)
- 328 Ingrid Hemmingsson (m)
- 329 Stina Eliasson (c)

Västerbottens län

- 330 Roland Brännström (s)
- 331 Eivor Husing (s)
(ersättare för kommunikationsmi-
nister Georg Andersson)
- 332 Börje Hörnlund (c)
- 333 Karin Israelsson (c)
- 334 Ulla Orring (fp)
- 335 Hans Dau (m)
- 336 Mats Lindberg (s)
- 337 Rinaldo Karlsson (s)
- 338 Lena Boström (s)
- 339 Maggi Mikaelsson (v)

Norrbottnens län

- 340 Sten-Ove Sundström (s)
- 341 Bengt Hurtig (v)
- 342 Bruno Poromaa (s)
- 343 Åke Selberg (s)
- 344 Per-Ola Eriksson (c)
- 345 Erik Holmkvist (m)
- 346 Britta Bjelle (fp)
- 347 Leif Marklund (s)
- 348 Monica Öhman (s)
- 349 Ewa Hedkvist Petersen (s)

7 § Avsägelse

Talmannen meddelade att Elion Sjödin, Karlskoga, anhållit om att bli entledigad från uppdraget som ersättare för ledamot av riksdagen.

Kammaren biföll denna framställning.

Vidare meddelade talmannen att Hans Gustafsson (s) och Lars Ernestam (fp) avsagt sig uppdraget som ledamot i jordbruksutskottet.

Kammaren biföll dessa framställningar.

8 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott

Talmannen meddelade

dels att socialdemokratiska riksdagsgruppen anmält Hans Gustafsson som ny ledamot i finansutskottet efter Anna-Greta Leijon,

dels att folkpartiets riksdagsgrupp anmält Sören Norrby som ny ledamot i jordbruksutskottet efter Lars Ernestam,

dels att moderata samlingspartiets riksdagsgrupp som suppleant i socialförsäkrings- och utbildningsutskotten under Hans Daus ledighet anmält hans ersättare Marianne Löfstedt,

dels att vänsterpartiets riksdagsgrupp som suppleant i trafik- och bostadsutskotten under Jan Strömdahls ledighet anmält hans ersättare Eva Zetterberg.

Talmannen förklarade utsedda till

ledamot i finansutskottet

Hans Gustafsson (s)

ledamot i jordbruksutskottet

Sören Norrby (fp)

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Marianne Löfstedt (m)

suppleant i utbildningsutskottet

Marianne Löfstedt (m)

suppleant i trafikutskottet

Eva Zetterberg (v)

suppleant i bostadsutskottet

Eva Zetterberg (v)

9 § Meddelande om kammarens arbete

Anf. 2 TALMANNEN:

Såsom framgår av utsänd sammanträdesplan anordnas i morgon partiledardebatt, som tar sin början kl. 10.00. På onsdag i nästa vecka inleds höstens allmänpolitiska debatt. Anmälan om deltagande i debatten skall göras senast nu på fredag. Övriga regler för denna debatt tillkännages i dag i särskilt meddelande.

Första frågestunden blir på tisdag i nästa vecka och första arbetsplenum onsdagen den 17 oktober.

Beträffande frågestunden i höst vill jag nämna att om en frågestund inte beräknas vara avslutad när partigruppernas sammanträden börjar kl. 16.30 kommer frågestunden att ajourneras och återupptas kl. 18.00.

10 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositionerna

1990/91:1 Säkerheten vid järnväg, tunnelbana och spårväg, m.m.

1990/91:2 Ombildning av Nordkalottens AMU-center till stiftelse

1990/91:3 Skogsbruket i fjällnära skogar

1990/91:4 Ändring i rennäringslagen (1971:437), m.m.

1990/91:5 En modernisering av företagens självdeklarationer och förfarande-frågor i anslutning till skattereformen, m.m.

1990/91:7 Ändring i försäkringsrörelselagen

Skrivelse

1990/91:6 Redogörelse för uppföljningen av förslag från delegationen för Miljöprojekt Göteborg

11 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 11 september

1990/91:1 av *Carl Frick* (mp) till utrikesministern om utländska besök med kärnvapenbestyckade fartyg:

Miljöorganisationen Greenpeace har gjort det arbete som regeringen borde ha gjort. Greenpeace har nämligen klarlagt de faktiska förhållandena kring frågan om USA överträder Sveriges krav att inte komma på besök med örlogsfartyg bestyckade med kärnvapen. Organisationen har kunnat lägga fast att detta inte är slumpartade händelser. Det har skett vid 31 skilda tillfällen.

Det synes nu stå bortom allt tvivel att USA medvetet har dragit den svenska regeringen och allmänheten vid näsan i denna allvarliga fråga. Det måste ses som en ovänlig handling att missbruka den svenska gästfriheten genom att mot landets uttalade vilja ta hit fartyg som är kärnvapenbeväpnade.

USA har kränkt svenskt territorialvatten, och det är mycket allvarligt. Jag hade förväntat mig att regeringen hade visat samma fasta handlag i denna fråga som den har visat när det gäller misstänkt undervattensverksamhet.

Vilka omedelbara åtgärder avser regeringen att vidta för att:

- påpeka allvaret i de kränkande handlingar som USA har begått,
- betona att vår gästfrihet har gränser,
- USA offentligen ber om ursäkt för dessa kränkningar,
- se till att dessa kränkningar upphör,
- meddela att Sverige tills vidare inte kommer att acceptera besök av fartyg som har kärnvapenkapacitet?

Vägrar USA att be om ursäkt och inte vill rätta sig efter gränserna för vår gästfrihet, bör vi göra som Nya Zeeland och avstå från flottbesök från USA.

1990/91:2 av *Pär Granstedt* (c) till bostadsministern om statliga bostadslån till ålderdomshem:

För några år sedan pågick en intensiv debatt om ålderdomshemmens framtid. Den socialdemokratiska regeringen föreföll då hävda uppfattningen att ålderdomshem, eller servicehus med helinackordering, utgjorde en föråldrad form som helst borde ersättas med eget boende i vanliga servicehus, där varje pensionär hade en egen fullständig lägenhet. Från bl.a. centern hävdades dock att den högre servicenivå som ålderdomshemmen erbjuder behövs som ett komplement mellan servicehus och långvård.

Sedan dess har uppfattningen att den serviceform ålderdomshemmen erbjuder bör finnas kvar vunnit en bred uppslutning i riksdagen. Det har också framhållits att det är önskvärt att standarden höjs i förhållande till befintliga ålderdomshem.

Det förefaller dock som om tillämpningen av reglerna för statliga bostadslån är sådan att detta i praktiken omöjliggörs. Ett exempel är att Södertälje kommun av länsbostadsnämnden i Stockholms län vägrats statliga bostadslån för ett projekt som syftade till ökade boendeytor och högre standard i ett befintligt ålderdomshem. Motivet var att de boende inte erbjöds egna lägenheter.

Det inträffade ger vid handen att en omprövning av gällande regler bör ske, så att ålderdomshem kan finnas kvar som ett servicealternativ och att standarden kan höjas.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag att få ställa följande fråga till bostadsministern:

Är statsrådet beredd att ta initiativ till en översyn av gällande bestämmelser för statliga bostadslån så att dessa inte förhindrar standardhöjande åtgärder i ålderdomshem?

den 13 september

1990/91:3 av *Carl Frick* (mp) till kommunikationsministern om bilavgifter:

Det har framgått av massmedia att regeringen inte avser att lägga fram någon proposition till höstrikdagen, som skulle göra det möjligt att den 1 januari 1991 införa bilavgifter i Stockholms innerstad. Det har vi anledning att beklaga ur miljö- och hälsosynpunkt.

Enligt en rapport – "Hur kan vi för trafiken i Stockholms län uppfylla de nationella miljömålen?" – från Stockholms gatukontor, krävs det 20 000

milj.kr. i investeringar i kollektivtrafiken i Stockholms län fram till år 2000 för att de nationella målen skall kunna klaras.

Detta räcker dock inte enligt gatukontoret för att Stockholms län skall klara sin del av riksdagens miljömål för utsläpp av kväveoxider och koldioxid. Vad som därutöver fordras är att man inte gör några nyinvesteringar i vägnätet utöver de som är påbörjade eller beslutade, ty nya vägar ger ökad trafikvolym.

Enligt rapporten från gatukontoret krävs dessutom en miljöavgift på 3 kr. per mil, strängare avgaskrav, överföring av godstrafik till järnväg, hastighetssänkningar och skärpt trafikövervakning.

Om alla dessa insatser görs – inkl. bilavgifter – så skulle det enligt gatukontoret vara möjligt för Stockholmsregionen att klara de nationella miljömålen.

Intäkterna – tillsammans med en bilavgift på 25 kr. per dag – skulle bli ca 4 000 milj.kr. per år, vilket skulle ge tillräckliga medel för en rejäl utbyggnad av kollektivtrafiken.

Som skäl till att regeringen inte lägger fram en proposition om bilavgifter har angivits att tekniken för registrering av betalande inte är tillräckligt god. Normalt är det så att riksdagen inte stiftar lagar som föreskriver viss teknik för att lösa problem. Det skulle därför vara intressant att få veta mera om regeringens bevekelsegrunder för att inte komma med en viktig proposition.

En lag om bilavgifter skulle vara ett avstamp för den behövliga teknikutvecklingen.

Regeringens ovilja att skriva en proposition innebär att viktiga finansieringskällor för utbyggnad av god spårburen kollektivtrafik äventyras och därmed också möjligheten att nå de nationella miljömålen.

Det skulle vara av stort värde om kommunikationsministern nu kunde ge besked om varför regeringen inte vill lägga fram propositionen om bilavgifter och hur regeringen vill prioritera arbetet för att man skall kunna klara de nationella miljömålen i Stockholmsregionen.

den 14 september

1990/91:4 av *Per Gahrton* (mp) till statsministern om Sverige och EG:

Är det regeringspolitik att ansöka om EG-medlemskap?

Enligt ett uttalande av utrikesminister Sten Andersson den 12 september är Sverige "öppet för medlemskap i EG 1993 under förutsättning att den säkerhetspolitiska utvecklingen fortsätter som hittills". I massmedias rapportering framgår att denna deklaration har skett vid ett nordiskt ministermöte. Sten Andersson har alltså talat som utrikesminister, inte som socialdemokrat.

Varför sviker Ingvar Carlsson Tage Erlanders EG-syn?

Den 22 augusti 1961 höll Ingvar Carlssons politiske förebild Tage Erlander sitt berömda Metalltal mot EEC, nuvarande EG. Däri tog han naturligtvis upp neutraliteten. Men, berättar han i sina memoarer, "den punkt som blev mest omdiskuterad i den offentliga debatten var när jag framhöll att vi ville

bevara så mycket som möjligt av vår självständighet och vårt oberoende även när det gäller vår inrikespolitik", 1960-talet – samtal med Arvid Lagercrantz. Erlander berättar: "Jag ställde frågan: Skulle vi på 30-talet haft möjlighet att driva den krispolitik som blev av så stor betydelse för den svenska ekonomin, om vi hade varit beroende av de övriga europeiska länderna, där man vid den tidpunkten överallt förde en mycket mera konservativ politik än vad Sverige gjorde?" Erlander betonade också att han ville behålla svensk beslutanderätt över "den ekonomiska politiken, skattepolitiken, socialpolitiken, arbetsmarknadspolitiken, jordbrukspolitiken, kapitalrörelserna, tullarna etc". Dessutom spådde han: "Vi kanske inte blir mottagna med öppna armar om vi försöker behålla mer av vår suveränitet än de andra europeiska staterna får behålla."

EEC-anhängarna blev hysteriska, Bertil Ohlin kallade Metalltalet för "demagogiskt" och Expressen publicerade en kritisk ledare på första sidan. Erlander kommenterar: "Där fanns naturligtvis många som kände en äkta oro för att 50-talets exempellösa expansion av svensk industri och handel skulle brytas om vi blev stående utanför EEC. Där fanns säkert också de som hade hoppats att en fast anknytning till EEC skulle framtvinga en mera konservativ inriktning av den ekonomiska politiken i Sverige".

Erlanders syn på EEC kan sammanfattas i fem punkter:

1. EEC var en sammanslutning med politisk innebörd, inte bara ekonomisk. Därför vore medlemskap oförenligt med trovärdig neutralitet.
2. EEC utgjorde ett hot mot svensk allmänpolitisk suveränitet.
3. EEC-beroende skulle medföra avbräck för den "svenska modellen", från arbetslöshetsbekämpning till socialpolitik.
4. Bakom EEC-anhängarnas påstådda omsorg om Sveriges ekonomi anade Erlander en strävan att förändra hela den socialdemokratiskt präglade "svenska modellen" till en mer konservativt inriktad EEC-modell.
5. Erlander tog för givet att EEC knappast skulle ta emot Sverige som medlem utan betydande svenska uppoftningar.

Är Sverige lika uselt som DDR?

Samma dag som Sten Anderssons uttalande publiceras rapporteras att DDR nu blir EG-medlem i samband med Tysklands enande. Det betyder att DDR omedelbart inför 80 % av EGs regelverk. Resten skall införas inom "ett par år". Några bestående undantag från EGs regler tillåts inte.

DDR är ett specialfall på grund av den samtyska aspekten. DDR har också utifrån grön synvinkel överlag varit ett uselt samhälle. Därför är det tänkbart att DDR genom EG-inträde överlag blir bättre. Vad DDR-fallet bör påminna Sverige om är att EG-medlemskap innebär att en ny medlem måste anta hela EGs lagstiftning, dvs. omkring 80 000 s. lagtext. Den nu pågående EG-anpassningen handlar om att ersätta 1 400 svenska lagar med motsvarande EG-lagar. Allt från folkpensioner till resthalter av bekämpningsmedel på tomater berörs. En mycket stor del av den "svenska modellens" reformverk de senaste 30 åren skall alltså redan genom den pågående EG-anpassningen ersättas med EGs regelverk. Jämfört med vad som måste ske vid fullvärdigt EG-medlemskap är detta dock en mild västanfläkt.

EG-medlemskap innebär att så gott som alla svenska lagar, regler och förordningar som införts sedan 1950-talet och som skiljer sig från EGs måste ersättas med EGs regelverk.

Spelar det någon roll? Eller är Sverige ett lika uselt samhälle som DDR? Är svensk social-, skatte-, konsument-, arbetsmarknads-, miljöpolitik, osv., så usel eller betydelselös att den med en axelryckning kan ersättas med EGs regelverk?

Har hela det svenska reformverket sedan ATP-striden varit helt meningslöst eller förfelat?

Detta tycks vara de borgerliga partiernas inställning. Är det också socialdemokraternas? Tage Erlander misstänkte att de svenska EEC-anhängarna ville införa borgerlig politik bakvägen via EEC.

Anar inte Ingvar Carlsson ugglor i mossen över näringslivets och den politiska högerens entusiasm inför möjligheten att ersätta den svenska modellen med EG-samhället?

Den 26 januari 1989 lovade Anita Gradin i riksdagen att regeringen inte skulle "acceptera någon social nedrustning, försämrad miljö, minskat konsumentskydd, urholkad arbetsrätt, eftergifter på jämställdhetsområdet eller försämrade arbetsvillkor" som pris för EG-anpassningen. Den 22 mars 1989 avgav Ingvar Carlsson ett liknande löfte. Sedan dess har regeringen fått upprepa signaler från EG om att Sverige kräver för många undantag. Löftena har inte upprepats.

Mot denna bakgrund vill jag fråga:

1. Är utrikesministerns EG-uttalande i Molde ett uttryck för regeringens ståndpunkt?
2. Om så är fallet: I vilket riksdagsbeslut anser sig regeringen ha stöd för att ansökan om medlemskap i EG skall lämnas?
3. Vill Ingvar Carlsson redogöra för på vilka punkter han inte delar Erlanders ovan redovisade grundsyn på EEC (dvs. nuvarande EG)?
4. Står regeringen kvar bakom sina ovan refererade kategoriska löften av den 26 januari och 22 mars 1989 om att EG-anpassningen inte får medföra försämringar av svensk trygghetsstandard?
5. Finns det någonting i det svenska reformverket under efterkrigstiden som Ingvar Carlsson inte är beredd att offra på EG-altaret? Finns det någon svensk lag eller reform som regeringen anser viktigare än EG-medlemskap?

den 21 september

1990/91:5 av *Carl Frick* (mp) till finansministern om momsen och kollektivtrafiken:

I juni 1990 fattade riksdagen beslut att kollektivtrafiken skulle momsbeläggas fr.o.m. årsskiftet 1990-1991. Av det betänkande som föregick beslutet – Kommittén för indirekta skatter – framgick det klart att moms på kollektivtrafiken skulle medföra rejäla minskningar i viljan att åka kollektivt till och från arbetet och att åka tåg. Den beräknade minskningen ligger i storleksordningen 15 %.

Eftersom transportarbetet totalt kommer att öka, innebär momsbeläggningen att fler människor kommer att ta bilen i stället för att utnyttja kollektiva transportmedel.

Bilismen är en av de största miljöförstörarna. Riksdagens beslut, som trumfades igenom av socialdemokrater och folkpartister, innebär att miljöförstöringen kommer att öka.

Tidigare har regeringen medverkat till konventioner för att minska utsläpp av kväveoxider (NO_x). Riksdagen har fattat beslut om ett koldioxidtak på 1988 års utsläppsnivå. Regeringen har haft en stor internationell konferens om Östersjöns tillstånd för att kunna rädda den som ett friskt och produktivt innanhav. Kväveutsläppen är ett av de allvarliga hoten mot Östersjöns framtid.

Trots detta väljer regeringen och dess stödparti folkpartiet att ytterligare försämra miljön för oss alla.

Min fråga till finansministern är:

Kommer regeringen att medverka till att häva det miljöorimliga beslutet att lägga moms på kollektivtrafiken?

den 27 september

1990/91:6 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till statsrådet Bengt Lindqvist om socialbidrag:

I Malmö pågår för närvarande en intensiv och infekterad debatt avseende slapphet och direkt fusk vid utbetalning och erhållande av socialbidrag. Många är ytterst förvånade över de uppgifter som presenteras i olika media, och man frågar sig: Hur kan detta ske?

Det är definitivt en allmän uppfattning att de som behöver hjälp skall erhålla sådan. Men de som kan, men inte vill arbeta, skall inte ha sin försörjning på andras bekostnad!

Socialbidragskostnaderna beräknas i Malmö till 1,3 milj. kr./dag, och politikerna verkar ha förlorat kontrollen över situationen.

Även om det kan bevisas att socialbidragstagare medvetet lämnat felaktiga uppgifter om sin situation eller att socialsekreterare handlat i strid mot gällande regler, så är detta inte skulden till dagens situation. I stället bör skulden läggas på socialtjänstlagen, vilken medger vida och mycket svävande tolkningar.

Socialtjänstlagen kan användas, och användes av, personer där begreppet moral och sanningsenlighet inte prioriteras. Dessutom kan jag ha förståelse för att tjänstemän inom sociala förvaltningar är tveksamma och osäkra över hur socialtjänstlagen skall tolkas.

Är statsrådet medveten om brister i socialtjänstlagen, och kommer förslag läggas avseende förändringar i densamma?

1990/91:7 av *Annika Åhnberg* (v) till jordbruksministern om matpriserna:

I våras beslutade riksdagen om en ny livsmedelspolitik. Vi framhöll redan då från vänsterpartiet, att livsmedelspolitik var en felaktig varubeteckning

eftersom propositionen huvudsakligen handlade om jordbrukspolitik. Beslutet innebär att det tungrodda och, för producenter såväl som konsumenter, hämmande jordbruksprisregleringssystemet skall avvecklas över en femårsperiod.

Men livsmedelskonsumenterna kan inte vänta i fem år på att kanske få sänkt matkostnad. Det måste hända något nu! Regeringen har visat en påfallande oförmåga när det gäller frågor kring matkvalitet och matpriser. Många jämförelser visar att Sverige har bland världens högsta matkostnader. Matpriserna stiger snabbare än andra kostnader. Det går inte att isolera en enda orsak, det handlar om flera olika mekanismer:

- Världens högsta matskatt, när skall den sänkas?
- Förpackningshysterin, när skall den dämpas?
- Onödigt reklam som kuponger och direktreklam, när skall de förbjudas?
- Brist på konkurrens inom livsmedelssektorn, när skall den åtgärdas?
- Brist på konsumentinflytande, när skall det öka?

Livsmedelshandeln domineras av tre stora block, ICA, Konsum och Dagab. Detaljhandeln binds upp till inköp från den "egna" grossisten och styrs av cirkapris-listor. Konkurrensen är skenbar, s.k. extrapriser, kampanjer, annonser m.m. gör egentligen maten dyrare för oss. Livsmedelsindustrin domineras också av ett fåtal aktörer – varav staten och Volvo tillsammans är en, genom sitt samägda Procordia. Procordia äger Pripps, Falken och Ramlösa, som t.ex. dominerar mineralvattenmarknaden. Lantbrukskooperationen är en gigant inom livsmedelsförädlingen. Småskaliga, lokalt baserade förädlingsindustrier har mycket svårt att etablera sig på denna marknad. När skall konkurrenslagstiftningen ändras?

I Västtyskland har miljöministern lagt fram ett lagförslag som innebär att livsmedelshandlarna åläggs att ta hand om alla förpackningar som kunden vill lämna. Syftet är att öka handelns intresse av att få bort onödiga förpackningar. När får vi se ett sådant lagförslag i Sverige?

För låg- och medelinkomsttagare är de höga matpriserna ett gissel, många har nu mycket svårt att få ekonomin att gå ihop. Än värre blir det när skattereformen fullt ut slår igenom. Det är oförsvarligt att inte regeringen har kommit med förslag som berör livsmedelspolitiken i sin helhet.

Min fråga till jordbruksministern är:

När tänker regeringen ta itu med de höga matpriserna?

1990/91:8 av *Gudrun Schyman* (v) till statsrådet Bengt Lindqvist om kommunens ekonomi och den sociala omvårdnaden:

Både landsting och kommuner bedriver vård- och omsorgsverksamhet som regleras av tvingande lagstiftning. För kommunerna är det framför allt socialtjänstlagen som reglerar verksamheten. För andra områden gäller t.ex. omsorgslagen och smittskyddslagen.

Underlåter kommuner och landsting att ge vård enligt dessa lagar kan sådana beslut upphävas av domstol. Enligt hälso- och sjukvårdslagen måste sjukvård bedrivas enligt vetenskap och beprövad erfarenhet vilket ställer bestämda krav på sjukvårdens kvalitet. Man kan alltså inte åberopa skattestop-

pet för att vägra ge människor medel till upphålle, rörelsehindrade den hjälp som är nödvändig eller sjuka den behandling som är effektiv mot deras sjukdom.

I dagens läge med det kommunala skattestoppet innebär det att nödvändiga utgifter måste betalas med nedskärningar på andra områden. Kultur ställs mot vård. Kollektivtrafik mot omsorger. Förebyggande verksamheter inom alla områden skärs ned.

Inom socialtjänstens område får detta svåra och väl förutsägbara konsekvenser. På landets socialbyråer sitter man i dag med sparbeting som gör det helt omöjligt att bedriva den förebyggande och uppsökande verksamhet som är en av grunderna i socialtjänstlagen. Att kunna delta i samhällsplaneringen, ha ett utvecklande samarbete mellan barnavård-barnomsorg-skola, utföra ett fältarbete med uppsökande verksamhet bland ungdomar och missbrukare m.m. är ett minne blott.

Resultatet blir att man kommer in för sent, det blir "brandkårsutryckningar", dåliga placeringar inom en allt mer privatiserad behandlingssektor och brist på uppföljning.

Det blir en alltmer krympande och repressiv verksamhet som till slut bara handlar om budget och ekonomi. Budgetberedning, budgetbeslut och budgetuppföljning i ett ständigt och alltmer kortsiktigt kretslopp. Verksamheten, själva innehållet, har man inte tid att ägna sig åt. Tjänstemän med kompetens och ambition flyr fältet. Resultatet blir för alla inblandade, dyrt och dåligt.

Det kommunala skattestoppet är en djupt orättfärdig åtgärd som hårdast drabbar de mest utsatta grupperna i samhället och som dessutom ställer deras berättigade krav i motsättning mot andra gruppers berättigade krav på service och stöd.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa följande frågor:

- 1 Är statsrådet beredd att medverka till att vård och omsorger undantas från skattestoppet?
- 2 Om inte, vad tänker statsrådet vidta för åtgärder för att kommuner och landsting skall kunna bedriva sin verksamhet på ett humant och effektivt sätt?

1990/91:9 av *Jan-Olof Ragnarsson* (v) till statsrådet Maj-Lis Lööv om invandrarverkets handläggningstider:

Antalet asylärenden i invandrarverkets balans har mer än fördubblats det senaste budgetåret och ökat från 5 000 till 14 000. Den av invandrarverket beräknade förläggningstiden för asylsökande för budgetåret 1991/92 kommer att vara 16,5 månader mot dagens 9 månader. Invandrarverket skall nu bygga sju nya förläggningar i södra Sverige. Chefen för invandrarverkets södra region, Anders Westerberg, sade i en intervju i Dagens Nyheter den 23 augusti: "Att bygga nya förläggningar kostar betydligt mer än de extra tjänster som skulle behövas på invandrarverkets tillståndsavdelning".

Invandrarverket fick i våras nej av regeringen på sin begäran om fler tjänster. Huvudskyddsombudet vid invandrarverket skickade den 31 maj en skrivelse till regeringen och redogjorde för den fullkomligt ohållbara arbetssi-

tuationen hos verket och frågade om det kunde vara rimligt att den verksamhet som regeringen satt personalen att sköta inte får de resurser som krävs.

De långa handläggningstiderna vållar svårt psykiskt lidande för de asylsökande och är dessutom mycket dyrbara ur samhällsekonomisk synpunkt.

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att snabbt få ner de allt längre handläggningstiderna hos invandrarverket?

1990/91:10 av *Margó Ingvardsson* (v) till statsrådet Bengt Lindqvist om föräldraförsäkringen:

Ingen är obekant med att regeringen i sina förhandlingar med folkpartiet om skatteuppgörelsen fick ge upp sitt vallöfte om utökning av föräldraförsäkringen.

Socialdemokratiska partikongressen har därefter spött på med att prioritera avdragen för fackföreningsavgiften framför den utökade föräldraförsäkringen.

Kommunernas socialförvaltningar och förtroendevalda har trots på de utfästelser som gjorts, och i många kommuner har man därför ändrat reglerna för intagning i förskolorna till 18 månader. Detta skulle då sammanfalla med den tid som föräldraförsäkringen skulle ha gällt.

Min fråga till socialminister Bengt Lindqvist är därför:

Vad kommer regeringen att ta för initiativ för att stödja de föräldrar som inte får en daghemsplats, och vad kommer regeringen att göra åt kommunernas 18-månadersregel?

den 28 september

1990/91:11 av *Martin Olsson* (c) till statsministern om sysselsättnings- och befolkningsproblem i Västernorrlands län:

Västernorrlands län har under den senaste tiden drabbats av många företagsnedläggningar och planer på nedläggningar. Minst 1 400 personer är just nu varslade om uppsägning, och många fler arbetstillfällen är hotade. Snabba och kraftfulla åtgärder är därför synnerligen nödvändiga för att inte detta under 80-talet så hårt drabbade län skall bli det län som även under 90-talet får den svagaste utvecklingen av alla län.

Med hänsyn till frågans vikt och att den berör ett flertal departement är det, enligt min mening, väsentligt att statsministern genom svar på denna interpellation redovisar för riksdagen om regeringen avser att vidta samlade och erforderliga åtgärder för att dels möta de nu aktuella sysselsättningsproblemen, dels ge Västernorrland en långsiktigt positiv utveckling.

Befolkningsutveckling

Västernorrlands läns befolkning har under 80-talet minskat med nära 8 000 personer, och länet har därigenom drabbats av en större befolkningsminskning än något annat län. Även under 1989 när alla län ökade sin befolkning hade Västernorrland den procentuellt svagaste ökningen.

Barnafödandet under första halvåret i år redovisades nyligen länsvis.

Även dessa uppgifter visade Västernorrlands läns svaga ställning. Medan i landet som helhet barnafödandet ökat med 8,1 % under första halvåret 1990 jämfört med första halvåret 1989, minskade det med 0,4 % i Västernorrland, vilket placerade Västernorrland sist bland alla län även i denna statistik.

Att den svenska babyboomen inte nått Västernorrland är en följd av den mångåriga utflyttningen av främst yngre personer. Prognoserna för befolkningsutvecklingen visar på fortsatt minskning av länets befolkning. Dessa prognoser är gjorda innan de nu aktuella kraftiga minskningarna av sysselsättningen blivit kända.

Att kraftfulla åtgärder fordras för att vända befolkningsutvecklingen i Västernorrland borde det inte råda något tvivel eller oenighet om.

Krislän i skymundan

Trots att Västernorrland under så många år haft en negativ befolkningsutveckling har det varit mycket svårt att få gehör för åtgärder för att stärka Västernorrlands ställning.

År 1985 betecknade länsstyrelsen i sin länsrapport Västernorrland som "ett krislän i skymundan". Länsstyrelsens styrelse föreslog då som så många andra gånger enhälligt olika åtgärder för att förbättra utvecklingen i länet. Bl.a. föreslogs då även tillsättande av en särskild länsutredning för Västernorrland inom regeringskansliet i syfte att "bidra till fördjupade kunskaper och vidgad förståelse för länets svårbemästrade problem samt påkalla konkreta utvecklingsinsatser hos såväl näringslivet som hos myndigheter, verk och organisationer".

Regeringen avvisade förslaget om denna länsutredning, vilket framkom när industriministern i januari 1986 besvarade en därom av mig ställd fråga.

Detta är bara ett exempel på hur svårt det har varit att få regering och riksdagsmajoritet att inse nödvändigheten av åtgärder för Västernorrland.

Vi centerrepresentanter från länet har vid varje riksmöte väckt motioner med krav dels på samlade insatser för länet, dels på olika speciella insatser gällande lokaliseringar, satsningar på utbildning, kommunikationer och vägar m.m. Vi har tyvärr tvingats konstatera att våra förslag inte fått riksdagsmajoritetens stöd. Däremot har under årens lopp satsats stora belopp på "paket" för andra drabbade regioner i vårt land.

Att Västernorrlands problem inte uppmärksamrats eller tagits på allvar finns många exempel på. Statliga verksamheter i länet har lagts ned, och flera för länet lämpliga lokaliseringar har gått till andra – inte alls lika hårt drabbade – län.

Den 29 november 1988 ställde jag till statsministern frågan om regeringen avsåg "att framlägga ett samlat program för att även Västernorrlands län skall tillförsäkras en positiv utveckling". Dåvarande arbetsmarknadsministern, Ingela Thalén, som besvarade min fråga uppgav att hon "inte (hade) för avsikt att föreslå regeringen att vidta några särskilda åtgärder". Motsvarande svar hade Sigge Godin (fp) fått någon dag tidigare, nämligen att hon ansåg särskilda åtgärder för Västernorrland "inte vara motiverade".

Jag har redovisat detta för att visa hur träffande länsstyrelsens uttryck om "ett krislän i skymundan" var och vilken giltighet uttrycket hade ännu för mindre än två år sedan. Den bristande kunskapen om och förståelsen för

Västernorrland har medfört att erforderliga insatser uteblivit och att den negativa utvecklingen har fått fortgå utan att den tagits på tillräckligt allvar.

Våren 1989 framlade regeringen – trots den ovan redovisade motsatta uppfattningen några månader tidigare – i kompletteringspropositionen förslag om vissa åtgärder för Västernorrland. Inom centerpartiet bedömde vi de föreslagna åtgärderna som otillräckliga och föreslog dels 25 milj. kr. mer än regeringen för särskilda regionalpolitiska insatser m.m. för länet, dels riksdagsuttalanden om förbättrade kommunikationer, teletjänster och hän-synstagande till Västernorrlands speciella behov vid statliga ny- och omloka-liseringar.

Omfattande industrinedläggningar just nu

Västernorrland står nu inför exceptionella svårigheter i form av stora industrinedläggningar. Under innevarande eller nästa år upphör Casco Nobels kiselsmältverk i Ljungaverk, Hagraf i Härnösand, Saab i Kramfors, Domsjö klorfabrik i Örnsköldsvik och SCAs pappersbruk i Matfors. Tillsammans innebär det ett bortfall av mer än 1 000 arbetstillfällen.

I Matfors har Kabis läkemedelsfabrik med 115 anställda, varav flertalet kvinnor, hotats av nedläggning. Tack vare intensiva insatser av facket, fabriksledningen, kommunen och länsstyrelsen synes dock just nu förutsätt-ningarna vara relativt goda för att genom ändrad produktionsinriktning få behålla denna fabrik.

Denna vecka har ABB Railcar i Örnsköldsvik meddelat att 100 personer skall friställas. I Bjästa i Örnsköldsviks kommun har Börjesson Båt varslat 30 anställda, och i Kramfors beräknas 20 personer få sluta på Nordwin.

Inom andra sektorer än industri kan nämnas att ICA varslat om nedlägg-ning av sin lagercentral i Sundsvall med 165 anställda och att Dagab kommer att minska med 50 personer vid sin lagercentral i Härnösand.

Även inom den offentliga sektorn sker neddragningar. Vid T 3 i Sollefteå försvinner exempelvis 120 arbetstillfällen när förbandet upphör.

Dessa många exempel på bortfall av arbetstillfällen och den överhängande risken för att hittills kända nedläggningar följs av ytterligare många visar klart vikten av kraftfulla åtgärder. Det kan gälla åtgärder för stöd som kan motverka nedläggningarna eller ge möjlighet till ersättningsverksamheter. Länsstyrelsen har för regeringen redovisat krav på olika åtgärder för att både klara de akuta problemen och utnyttja länets förutsättningar för en långsik-tigt positiv utveckling.

Ett län med utvecklingsmöjligheter

Både genom sitt centrala läge såväl i vårt land som i Mitt-Norden och genom sina naturtillgångar, skog, jord och vattenkraft samt genom lång indu-stritradition, bör Västernorrland ha goda utvecklingsmöjligheter om till-fredsställande infrastrukturella och även i övrigt erforderliga satsningar görs.

Inom infrastrukturen saknas för närvarande mycket och stora satsningar som skulle kunna göras både för att kortsiktigt ge sysselsättning och för att långsiktigt bidra till en positiv utveckling. Jag vill kortfattat nämna några områden.

Högre utbildning och forskning är en avgörande förutsättning för ett läns utveckling. Av Norrlandslänen har Västernorrland numera den lägsta andelen högskoleutbildade, och en mycket låg andel av ungdomarna går vidare till högskoleutbildning. En utveckling av högskolan i Sundsvall–Härnösand är därför nödvändig. Centern har i partimotion krävt dels fasta forskningsresurser vid bl.a. denna högskola, dels att den före sekelskiftet skall utvecklas till universitet. Riksdagsmajoriteten avlog i våras dessa krav liksom min motion om utveckling av högskoleverksamheten i Västernorrlands och Jämtlands län till ett mittsvenskt universitet.

Västernorrlands vägar är uttryckt i andel icke belagda vägar och vägar med nedsatt axeltryck de sämsta i landet. För verksamheter och boende i olika delar av länet, och inte minst för skogsbruket och skogsindustrin, är en upprustning av vägnätet av avgörande betydelse. Från länets sida och från oss centerrepresentanter från länet har vid upprepade tillfällen begärts satsningar för att Västernorrland skall få ett med övriga län jämförbart vägnät. I vår senaste motion framförde vi kravet på ett "vägpaket" för Västernorrland för att uppnå detta syfte. Tillgången på medel för underhåll av vägar är nu så liten i förhållande till behoven i länet att vägförvaltningen t.o.m. skrapar bort asfalten och gör grusvägar av belagda vägar! Inget län har så stort investeringsbehov i vägar som Västernorrland. De aktuella friställningarna borde leda till att ökade satsningar på vägar sker utan dröjsmål.

En väl fungerande järnvägstrafik gällande såväl person- som godstransporter skulle vara av stor betydelse för Västernorrlands utveckling. Berörda kommuner, länsstyrelsen och vi riksdagsledamöter har krävt upprustning av ostkustbanan och införande av snabbtåg mellan länet och Stockholm. Tyvärr synes den alltför låga investeringsnivå som fastställts för banverket försena eller kanske omöjliggöra snabbtågsprojektet.

Vad gäller järnvägar i länet är bandelen Sundsvall–Härnösand–Långsele i stort behov av upprustning. Dessutom har olika utredningar visat att en järnväg från Kramfors till Umeå via Örnsköldsvik skulle ge avsevärt bättre utvecklingsmöjligheter i länet, samtidigt som en större andel av tyngre gods-transporter skulle kunna gå på järnväg.

Detta är några exempel på infrastrukturella satsningar, som både skulle vara mycket betydelsefulla för länets långsiktiga utveckling och ge arbetstillfällen inom den närmaste tiden för att kompensera den aktuella sysselsättningsminskningen.

Positiva beslut fordras

70-talets omlokaliseringar av statlig verksamhet till Västernorrland betydde mycket för en vidgning av arbetsmarknaden. Men 80-talets befolkningsutveckling visar att det är nödvändigt med ytterligare lokaliseringar till länet. Som jag nämnt har det under senare år varit svårt att få stöd för satsningar på statlig verksamhet i länet eller tillförande av nya verksamheter. Jag vill ta upp några exempel, där regeringen borde kunna ingripa.

År efter år har bl.a. vi centerpartister motionerat om åtgärder för att utveckla och säkra verksamheten vid svensk arkivinformation i Ramsele, SVAR. Senast i våras avvisade riksdagsmajoriteten detta krav.

Jag begärde även i en motion att mikrofilmning av kyrkobokföringsarki-

ven borde lokaliseras till Ljungavärk i Ånge kommun – en ort och en kommun med stora aktuella sysselsättningsproblem. Även detta krav avvisades av riksdagsmajoriteten.

Vi centerpartister har även motionerat om att samordna den centrala intagningen till högskolorna med centrala studiestödsnämnden, CSN, och med lokalisering till Sundsvall. Även denna motion har avslagits.

Det finns många fler exempel på av oss föreslagna men av riksdagsmajoriteten avslagna åtgärder. Det är enligt min mening viktigt att regeringen nu – trots att socialdemokraterna i riksdagen avvisat kraven – lägger fram förslag om en rad åtgärder som skulle gynna Västernorrlands utveckling.

Lokalisera det nya skolverket till Härnösand!

Vid ny- eller omlokaliseringar bör hänsyn tas till Västernorrlands stora behov av sysselsättning. Skolministerns radikala förslag om avveckling av skolverstyrelsen och länskolnämnderna och bildandet av ett nytt skolverk borde ge Västernorrland en väsentlig lokaliseringsschans. Starka skäl bör nämligen finnas för att lokalisera detta nya skolverk till den gamla – nu hårt drabbade – skolstaden Härnösand.

Mot bakgrund av dels de synnerligen omfattande industrinläggningarna och det övriga sysselsättningsbortfallet i Västernorrland, dels den långsiktigt negativa befolkningsutvecklingen i Västernorrlands län ställer jag följande frågor till statsministern:

1. Vilka åtgärder avser regeringen att vidta med anledning av det stora bortfall av arbetstillfällen som för närvarande sker i Västernorrlands län?
2. Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att Västernorrlands län skall få en befolknings- och sysselsättningsutveckling jämförbar med övriga landet?

1990/91:12 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till statsrådet Erik Åsbrink om kollektiva hemförsäkringar:

Undertecknad är sedan 1964 LO-medlem och är nu inskriven hos Svenska byggnadsarbetarförbundet. Nyligen har Byggnads informerat medlemmarna att förbundet tecknat en kollektiv hemförsäkring för dessa, vilken gäller fr.o.m. den 1 november 1990.

De som inte önskar hemförsäkringen ombedes meddela detta, annars träder densamma automatiskt i kraft. Logiskt sett borde det vara tvärtom! De som inte önskar förbundets kollektiva försäkring hos Folksam, men som av olika skäl inte tillgodogjort sig ovan nämnda information, blir alltså mot sin vilja försäkrad. Även om det finns en spärr i form av att de två första månadsinbetalningarna skall ske via inbetalningskort, därefter sker avdrag via fackavgiften, är förfarandet ändå principiellt felaktigt!

Jag har inget emot att fackliga organisationer tar tillvara medlemmarnas intressen, t.ex. genom kollektiva försäkringar. Dock bör enligt min uppfattning två saker alltid uppfyllas. Dels skall olika försäkringsbolag i fri konkurrens kunna lämna offerter, dels skall den som vill vara med i försäkringen göra en aktiv handling i form av ett godkännande. Således tvärt emot vad som nu sker.

Jag är medveten om att högsta domstolen, baserat på gällande lagstiftning, godkänt Byggnads ägerande enligt ovan.

Prot. 1990/91:1
2 oktober 1990

Är statsrådet beredd medverka till förändringar i lagstiftningen så att den som erbjuds en kollektiv försäkring endast skall ingå i en sådan efter det att ett aktivt godkännande givits?

Om svaret blir nej, vad är då statsrådets motivering för detta?

1990/91:13 av *Margó Ingvardsson* (v) till socialministern om sjukvården och landstingens ekonomi:

Under hela 80-talet har landstingens ekonomi försämrats kontinuerligt. Landstingsförbundet har beräknat att staten under åren 1982–1990 dragit in 15,5 miljarder kronor från landstingen. De minskade statliga bidragen och den ekonomiska politik som förts har minskat landstingens reserver från ca 14 miljarder 1983 till minus 2 miljarder 1990.

Under 80-talet ökade landstingsskatten endast med ca 1 kr. och genom det beslutade kommunalskattestoppet finns det nu ingen möjlighet att den vägen förbättra landstingens finanser.

Enligt uppgifter från landstingens ekonomiansvariga går landstingen nu mot en svår ekonomisk kris där de tvingas låna pengar även för att täcka driftkostnaderna. Alla verksamheter kommer att drabbas av nedskärningar, utom de som är särskilt reglerade i lag, t.ex. omsorgsvården.

Förutom direkta nedskärningar i vården diskuteras även olika taxehöjningar och införande av nya avgifter. Exempel på områden som tidigare varit avgiftsfria för patienterna men som nu kan komma att avgiftsbeläggas är besök hos distriktssjuksköterskor, mödra- och barnhälsovård, mammografiundersökningar och förlossningar. Risker är uppenbara att all sjukvård som hittills bedömts som så angelägen att den enskilde aldrig skall behöva göra några ekonomiska överväganden i vårdsituationen nu kan avgiftsbeläggas.

Det är inte bara den direkta vården som nu hotas av landstingens ekonomiska kris. Personalproblemen kommer att ytterligare förvärras. Om sjukvården inte kan erbjuda konkurrenskraftiga löner ökar antalet vakanser, och bristen på personal skapar en ännu tyngre och mer stressfylld arbetsmiljö för dem som trots allt ändå stannar kvar inom vården.

Jag frågar därför socialminister Ingela Thalén:

1. Kommer regeringen att föreslå några åtgärder för att landstingen skall kunna finansiera sin verksamhet när möjligheten att höja landstingsskatten inte längre finns?
2. Anser regeringen att det finns några nedskärningar, taxehöjningar eller införande av nya taxor som medför så allvarliga konsekvenser att de därför bör avvisas?

den 1 oktober

1990/91:14 av *Jan-Erik Wikström* (fp) till statsrådet Lena Hjelm-Wallén om biståndspolitiken och demokratimålet:

Diktaturernas och planekonomiernas fall i Öst- och Centraleuropa har i

en rad avseenden förändrat förutsättningarna för det svenska u-landsbiståndet.

Kommandoekonomin och enpartisystemet har nu förlorat varje lockelse som förebild. Sovjetunionen har samtidigt tydligt visat att man inte längre har något intresse av att hålla förtryckare i tredje världen under armarna. De som förr sökte sprida socialismen i världen är nu fullt sysselsatta med att reparera dess skadeverkningar på hemmaplan.

Det är ingen tvekan om att frigörelsen i öst – i samspel med en gynnsam fortsättning på förhandlingsprocessen i Sydafrika – kan bidra till att demokratin får fotfäste i en rad u-länder där enpartisystemen tyckts näst intill orubbliga.

Varför skall vi behöva hålla till godo med härskare, som genom enpartistyrret kan skydda sitt maktinnehav mot utmanare, när de östeuropeiska folken befriat sig? frågar sig många afrikaner med all rätt.

Detta synsätt kom tydligt till uttryck vid en konferens i Paris i våras med deltagare från 20 afrikanska länder. Vad som kallats västerländska idéer är inte bara västerländska – de är universella, betonades det. "Nu skall vi inte längre nöja oss med några 'folkdemokratier' eller 'rådgivande demokratier', nu måste det bli rena demokratier", sade en av deltagarna – en tidigare utrikesminister i Uganda – enligt referat i internationell press.

I några länder bl.a. i Västafrika är flerpartisystem redan på väg att införas. I Moçambique är det på förslag. I andra länder, bl.a. i Zambia och Kenya, har oppositionens krav i denna riktning hittills mötts med motvilja eller direkt motstånd. I Zimbabwe har president Mugabe tvärtemot tidens strömningar fört en engagerad kampanj för att omvandla landet till en enpartistat – ansträngningar som hittills misslyckats.

De tendenser vi nu kan skönja innebär sammantagna kraftigt ökade möjligheter för Sverige att bidra till en demokratisk samhällsutveckling i u-länderna. Tillfället att främja demokratimålet för svenskt bistånd har aldrig varit bättre.

Vi skall naturligtvis vara medvetna om våra begränsningar. Våra bidrag är bidrag på marginalen. Det är inte de som avgör om en demokrati i ett mottagarland till sist kan etableras, om etniska konflikter kan hanteras, om respekten för mänskliga rättigheter definitivt kan rota sig. Men dessa begränsningar lever vi alltid med i biståndsverksamheten. De får aldrig hämma vår vilja att hävda humanitära och humanistiska ideal.

Några insikter är mer fundamentala än andra. En sådan är att politisk mångfald och demokrati inte är något som kan läggas till efter utveckling utan tvärtom en viktig förutsättning för att utveckling skall komma till stånd och ge bestående resultat. En annan är att yttrande- och organisationsfrihet, fria och hemliga val och flerpartisystem är nödvändiga förutsättningar för en fungerande demokrati.

På denna punkt har otydligheten ofta varit påfallande i svensk debatt. Det är betecknande att resonemang om flerpartisystem helt saknas i den skrift om demokrati och mänskliga rättigheter som UD gav ut i serien "Aktuellt i biståndspolitik".

Vi har visserligen all anledning att erkänna att u-länder ofta brottas med väldiga svårigheter – däribland låg utbildningsnivå, outvecklade kommuni-

kationer och en svag nationell enhetskänsla – när demokratin skall byggas upp. Det är ett motiv för utökade biståndsinsatser, inte för bagatelliserande av pluralismens värde för fattiga länder eller för moraliskt stöd till misslyckade enpartistyren.

Biståndspolitikerna med sikte på demokratimålet har hittills inte präglats av tillräcklig kreativitet, flexibilitet och politisk vilja. Det har t.ex. visat sig i den tvehågsenhet med vilken regeringen hanterat biståndet till Filippinerna.

Det vore mot denna bakgrund värdefullt om regeringen nu kunde redovisa dels sin principiella syn på flerpartisystem i u-länder, dels de biståndspolitiska slutsatser man drar av de förbättrade förutsättningarna och det växande intresset för politisk demokrati, framför allt i Afrika.

Jag vill därför ställa följande frågor till bistandsministern:

1. Anser regeringen att demokratimålet för svensk biståndspolitik också innebär ett åtagande att verka för flerpartisystem i u-länder?
Om svaret på frågan är ja: Vilka medel använder regeringen i detta syfte?
2. Avser regeringen att vidta några åtgärder inom ramen för svensk biståndspolitik med anledning av det ökade intresset för och de växande kraven på politisk pluralism och flerpartisystem i en rad afrikanska stater?
3. Har regeringen några planer på biståndssamarbete med nya länder där utvecklingen mot politisk demokrati bedöms löftesrik?

1990/91:15 av Karin Israelsson (c) till justitieministern om åtgärder för att minska antalet fängelsestraff för unga lagöverträdare:

Nästan varje dag kan vi i massmedia ta del av skrämmande skildringar, där 16–17-åringar begår mycket grova brott – som misshandel och mord – och sedan döms till fängelsestraff, trots att de inte är straffmyndiga.

Det är en förhållandevis liten grupp som sysslar med den grövre brottsligheten, men gruppen växer. Gängbrottsligheten har sin grund i lusten att förstöra, att ständigt tänja gränserna. Varje gäng har sin ledare och sina underhuggare; här utkristalliseras mycket snabbt ett destruktivt mönster.

Ungdomsbrottsligheten är i första hand ett storstadsproblem. Allt grövre ungdomsbrottslighet rapporteras dock från mindre städer. Invandrungsdomar begår enligt statistiken brott oftare än svenska ungdomar.

Enligt SCBs statistik har *ungdomsbrottsligheten* visat stor stabilitet sedan 60-talets mitt. Statistiken bekräftar inte den allmänna föreställningen om en ökad ungdomsbrottslighet under de senaste årtiondena.

Ungdomsvåldet däremot har enligt samma källa ökat om man bara ser till 80-talet. SCB vill själv dra den slutsatsen att den relativa ökningen av ungdomsvåldet till stor del har sin grund i en liberal alkoholpolitik. Faktorer som att det är lätt att få tag på alkohol, att antalet restauranger med utskänkningstillstånd ständigt ökar och att langningen är omfattande bidrar till ökningen.

Inte bara alkoholkonsumtionen är avgörande när det gäller ungdomsbrottsligheten. Användningen av narkotika bland ungdomar är också oroande. Ungdomlig nyfikenhet och ett stort gruppsytryck kan leda till ett beroende som får svåra konsekvenser. Missbruket av amfetamin och kokain

i socialt etablerade kretsar är oroande liksom blandmissbruket. Bruket av alkohol och narkotika i kombination leder ofta till att de sista spärrarna släpps och att helt meningslösa våldsgärningar begås.

Den vanligaste brottspåföljden för ungdomar är böter. Vanligt är också att åklagaren ger åtalsunderlåtelse; närmare hälften av 15–17-åringarna får åtalsunderlåtelse. Om fängelsestraff föreskriver lagen att det får användas mot 15–17-åringar endast när det föreligger synnerliga skäl och för 18–20-åringar när det föreligger särskilda skäl.

Allt fler unga mellan 15 och 17 år döms till fängelse. Det har skett en markant ökning med nästan 100 % per år under de senaste åren. Bidragande orsaker är att ungdomsvårdsskolorna har lagts ned och att tillämpningen av socialtjänstlagen, som är en ramlag, inte erbjuder så många verk samma åtgärdsalternativ. Förtroendet för vad som kan åstadkommas inom socialtjänstens ram har minskat bland dem som arbetar med ungdomsfrågor och även bland allmänheten. Strängare straff har blivit enda utvägen för att "göra sig av med" de värsta ungdomarna en tid.

Följden blir att dessa svårbehandlade ungdomar, till övervägande del pojkar, hamnar bland mycket mer brottsbenägna och kriminellt erfarna fängelsekunder. De avtjänar sina straff på anstalter där narkotika och internt våld inte är sällsynt förekommande.

Det måste finnas en klar skiljelinje mellan kriminalvård och ungdomsvård. Vårdfall bör inte kriminaliseras. Glappet mellan rättsväsendet och de sociala myndigheterna måste täppas till. Sociallagstiftningen behöver effektiviseras så att åklagare och domstolar verkligen kan leva upp till lagstiftningens intentioner i dessa frågor.

En svårighet är att de som arbetar inom socialtjänsten inte ser det som sin uppgift att vidta åtgärder som är mer repressiva än vårdande och att det lätt får till följd att inget sker, eller att något sker för sent. Alla reaktioner från samhällets sida vid drogmissbruk eller våldsutövande måste ske snabbt och ge klara och tydliga signaler: beteendet är inte acceptabelt.

Samhället måste sätta gränser för ungdomarnas bästa men också för att bevara omgivningsskyddet. En av rättsstatens viktigaste uppgifter är att skydda medborgarna mot våld och övergrepp. I särskilt behov av stöd och hjälp är brottsoffren.

Centerpartiet har i olika sammanhang krävt ett införande av särskilda jourdomstolar med uppgift att i direkt anslutning till brottet pröva målet. Jourdomstolen skall i första hand vara avsedd för ungdomar mellan 15 och 21 år. Kravet på att jourdomstolar inrättas kan här återupprepas.

Vården för att ta hand om ungdomarna måste tillföras ökade resurser. De s.k. ungdomshemmen, tidigare § 12-hemmen, klarar inte av att ta emot dem. 1988 var det ca 150 ungdomar som inte kunde få plats på ett sådant hem. Sedan dess har antalet platser minskat ytterligare. Flera platser krävs därför, liksom en ökad differentiering av vården. Staten måste ta ett större ekonomiskt ansvar för att ungdomshemmen och andra alternativa vårdformer kan utvecklas. Personalen inom ungdomsvården gör dagligen stora insatser för ungdomarna – ett arbete som kräver engagemang och uthållighet. Det behövs en mer planmässig utbildning för att höja personalens kunskaper och för att stimulera den till ytterligare goda resultat.

Vårdskommissionen har föreslagit att ett statligt särskilt ungdomshem inrättas, där de mest brottsaktiva ungdomarna kan tas in. Det är möjligt att det är en bra lösning, förutsatt att det inte i praktiken kommer att vara något slags ungdomsfängelse.

I en nyligen presenterad promemoria från justitiedepartementet föreslås att polisens befogenheter att omhänderta och kvarhålla personer under 18 år bör utvidgas. Utgångspunkterna för förslaget är att det är ett samhälleligt ansvar att se till att den som är under 18 år omgående kommer bort från en skadlig miljö och att det krävs ökade möjligheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Förslaget bör föranleda närmare analyser.

Jag efterlyser en mer aktiv drogpolitik från regeringens sida. Sambandet mellan brott och alkohol är klarlagt – ca 70 % av gärningsmännen är vid brottstillfället alkoholphäverade liksom en stor del av offren. Ett enigt socialutskott krävde handling av regeringen, och riksdagen biföll denna begäran i november 1989. Denna uppmaning har regeringen ännu inte hörsammat. Det krävs en medveten satsning på drogfria miljöer, ökad information om droger på skolor och på arbetsplatser och kraftfulla åtgärder mot langning och hembränning. Sniffning och doping är också två mycket allvarliga ungdomsföreteelser som måste uppmärksammas ytterligare. Samhällets inställning till drogbruk måste förtydligas och stramas upp.

Flera fängelseplatser behövs om man skall klara av att verkställa det ökade antalet fängelsedomar. Lokalanstalterna är överfulla, och 3 800 personer väntar på straffplats. Utvecklingen har sin grund i att antalet fängelsedomar ökat kraftigt, från 11 000 vid början av 70-talet till 18 000 år 1988. Den bekymmersamma situationen har lett till att fångarna i stor utsträckning måste dela celler, eller logeras i olika andra mindre lämpade utrymmen. Under dessa förhållanden skall således de unga vistas. Det säger sig självt att det inte blir något av med vare sig vård eller straff.

I Stockholm tas 200 tjänster bort från den förebyggande verksamheten beträffande ungdomsbrottslighet. Det gäller tjänster inom socialtjänsten, fritidsförvaltningen och skolan. Liknande indragningar förekommer också på andra håll runt om i landet. Indragningarna har negativa effekter såväl på kort som på lång sikt. Det är samhället som i slutändan får bära kostnaderna för den mycket dyra vården för ungdomsbrottslingar. Den förebyggande verksamheten runt om i landet måste ges ökade resurser. I detta arbete spelar olika ideella organisationer en viktig roll.

I fem kommuner har man på försök infört s.k. samhällstjänst som ett alternativ till fängelse eller annat omhändertagande. Samhällstjänst är framför allt en påföljd avsedd för yngre lagöverträdare. Erfarenheterna hittills är goda, och försöket borde bli en permanent institution över hela landet.

Många unga har kommit i kläm på grund av bristande resurser och bristande vilja att ta itu med problemen. Många har också fallit offer för ungdomarnas råa våld. Det är nödvändigt att ta situationen på allvar och komma med konkreta förslag på åtgärder.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till justitieministern:

Vilka snara åtgärder ämnar regeringen vidta för att minska antalet fängelsedomar för unga lagöverträdare?

1990/91:16 av *Gullan Lindblad* (m) till statsrådet Maj-Lis Löow om flyktingpolitiken:

Under mina besök vid olika flyktingförläggningar nyligen har det framkommit att asylsökande flyktingar fortfarande tvingas vänta i förläggningar, i upp till två års tid. Detta är naturligtvis djupt otillfredsställande. Det har framkommit att polisen nu i huvudsak "hunnit i kapp" med sina utredningar, men invandrarverket släpar efter.

Vid vissa förläggningar får de asylsökande hjälpa till med arbete vid förläggningen, men många lider av sin sysslolöshet under väntetiden. Psykologer har omvitnat att en del lider direkta psykiska besvär på grund av ovissheten och sysslolösheten.

Undervisningen i svenska för invandrare är utomordentligt viktig, men jag har träffat asylsökande som inte fått någon undervisning i SFI förrän efter cirka åtta månaders vistelse i Sverige.

Undertecknad önskar en redovisning av den aktuella situationen inom flyktingpolitiken och vill med stöd av ovanstående ställa följande frågor:

1. Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att förkorta väntetiderna för de asylsökande så att målsättningen vid SIVs omorganisation kan uppfyllas?
2. Är invandrarministern beredd att föreslå temporära arbetstillstånd för asylsökande "väntare"?
3. Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att förbättra situationen vad gäller SFI-undervisningen?

1990/91:17 av *Gullan Lindblad* (m) till statsrådet Maj-Lis Löow om invandringpolitiken:

Undertecknad har kommit i kontakt med ett par ärenden, som visar på en mycket negativ inställning till invandring och visum för besök i Sverige.

I det ena fallet rör det sig om en tysk familj, som av lantbruksnämnden fått förvärvstillstånd till en fastighet i en glesbygd i Värmland. De får dock inte uppehållstillstånd här utan måste resa fram och tillbaka mellan Tyskland och Sverige för att kunna bruka sin jord. Det negativa beskedet från SIV har nyligen avgetts utan någon motivering. I november 1989 angavs vid ansökan om uppehållstillstånd att SIV bedömde familjeinkomsten för låg – utan någon närmare utredning. Fler än undertecknad anser det egendomligt att en myndighet ger förvärvstillstånd medan en annan myndighet säger nej till att de får bruka sin jord.

I det andra fallet rör det sig om en man från Rumänien, som fått nej på sin visumansökan för att besöka en bekant familj i mitt län. Det rör sig inte om ett invandringsförsök. Invånare i mitt län har till mig sagt att de har svårt att förstå den till synes generösa flyktingpolitiken, medan vårt land kategoriskt säger nej till snart sagt varje försök till invandring, till och med av en ung familj som vill bruka jord i en utpräglad glesbygd, liksom till vänskapliga besök av människor från östeuropeiska länder.

Med anledning av ovanstående "praktikfall" vill jag ställa följande principiella frågor:

1. Är regeringen beredd att ompröva Sveriges generellt mycket negativa inställning till invandring?
2. Är regeringen beredd att företa åtgärder för att se över reglerna för beviljande av visum?

Prot. 1990/91:1
2 oktober 1990

1990/91:18 av *Larz Johansson* (c) till utbildningsministern om högskoleutbildningen:

Under föregående riksmöte väckte centerpartiet ett antal parti- och kommittémotioner där vi lyfte fram den grundläggande högskoleutbildningens stora betydelse för den framtida välfärdsutvecklingen i vårt land. Vi pekade också på den viktiga roll som forskning och högre utbildning har som drivkraft i den regionala utvecklingen. Det torde vara ställt utom allt tvivel att satsningar på kunskap och kompetensutveckling är det effektivaste sättet att förbättra den regionala balansen mellan olika delar av landet.

I våra motioner gav vi också konkreta förslag på olika åtgärder, dels på kort sikt, dels i ett längre perspektiv. Vi krävde bl.a. att den rapport som UHÄ redovisade inför den senaste budgetpropositionen med förslag om en kraftig dimensioneringsökning av de grundläggande högskoleutbildningarna – efter en bred remiss – skulle läggas till grund för nya förslag inför budgetåren 1991/92 och 1992/93. Vi krävde vidare en fortsatt utbyggnad av de små och medelstora högskolorna med bl.a. fasta forskningsresurser och en ökad dimensionering. Vi föreslog också att de största högskolorna skulle vidareutvecklas till universitet.

I en särskild kommittémotion krävde vi en kraftigt ökad dimensionering av lärarutbildningarna för att motsvara de behov som delvis redan finns och som kommer att bli än mer accentuerade under de kommande åren. I detta sammanhang föreslog vi också en lång rad konkreta åtgärder för att förbättra rekryteringen till läraryrket och för att stimulera redan utbildade till en återgång till skolan.

Våra motiv för att vilja öka dimensioneringen av den grundläggande högskoleutbildningen är många och av stor tyngd. Med en oförändrad dimensionering riskerar vi att få en sjunkande andel bland de yrkesverksamma som har en högskoleutbildning. Redan nu är andelen högskoleutbildade i Sverige förhållandevis låg jämfört med många andra länder på jämförbar utvecklingsnivå. Inom flera yrkesområden kan vi redan nu se en besvärande brist på högskoleutbildad arbetskraft – skolan har redan nämnts, men detsamma gäller inom vården, barnomsorgen och vissa delar av den högteknologiska tillverkningsindustrin. Inom alla delar av samhället går vi mot en alltmer kunskapsintensiv utveckling.

Regeringen har i olika sammanhang hävdats att den valt att prioritera forskning framför grundutbildning, men regeringen glömmar då att det krävs grundläggande utbildning av god kvalitet och tillräcklig omfattning för att säkerställa rekryteringsunderlaget för den framtida forskarutbildningen.

Alla dessa faktorer är väl kända av regeringen, men detta till trots har regeringen givit den beredande myndigheten, UHÄ, sådana direktiv inför årets anslagsframställan att denna varit förhindrad att föreslå de nödvändiga åtgärderna. I sin missivskrivelse har dock UHÄ redovisat att den nuvarande

situationen på sikt är ohållbar, och man kan konstatera att många av argumenten är desamma som centerpartiet tidigare har redovisat. Detta stärker oss i vår uppfattning att tiden nu är mogen för en kraftfull dimensioneringsökning av den grundläggande högskoleutbildningen.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande frågor till statsrådet:

1. Delar regeringen den uppfattning som centerpartiet – tillsammans med många andra – har framfört, nämligen att det krävs en betydande ökning av antalet utbildningsplatser i högskolans grundläggande utbildningar?
2. Vilka åtgärder har regeringen för avsikt att vidta för att säkerställa de framtida behoven av högskoleutbildad arbetskraft?
3. Kommer regeringen att ompröva den nu löpande treåriga planeringsperioden vad avser högskolans dimensionering?
4. Vilka åtgärder har regeringen vidtagit för att öka rekryteringen till lärarutbildningarna?
5. Kommer regeringen att föreslå ett utökat antal utbildningsplatser för att säkerställa tillgången på behöriga lärare?

1990/91:19 av *Bo Hammar* (v) till försvarsministern om den s.k. Catalina-affären:

Den 13 juni 1952 försvann över Östersjön en till det svenska flygvapnet tillhörig DC 3-a med åtta mans besättning. Plan och besättning har aldrig återfunnits.

Några dagar senare sköt sovjetiska Mig-plan ner ett svenskt Catalinaplan, som spanade efter den försvunna DC 3-an. Planet nödlandade och besättningen räddades. Händelserna dessa dramatiska junidagar har fått beteckningen Catalinaaffären och skapade en svår politisk kris i förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen.

Länge har det rått stor mystik kring hela Catalinaaffären. Från svensk sida har ryktena om att DC 3-an var ute på spionuppdrag kategoriskt dementerats. Nya uppgifter har emellertid framkommit. För några år sedan skrev Roger Älmeberg – son till piloten på DC 3-an – en bok om fallet med delvis nya uppgifter. Och häromveckan presenterade John Edin nya och mycket allvarliga uppgifter i en artikel i Dagens Nyheter. Edin har lång erfarenhet som medlem i Försvarets radioanstalts signalspaningsgrupp. Han hade också före sommaren 1952 regelbundet deltagit i vad han kallar DC 3-ans spaningsflygningar.

John Edin hävdar med bestämdhet att DC 3-an var försedd med avancerad elektronisk signalspaningsutrustning från USA och att den opererade i nära samverkan med USAs militära myndigheter. Dåvarande försvarsministern Torsten Nilsson förklarar i en DN-intervju att han hade misstankar om att det förelåg en sådan samverkan mellan svensk och amerikansk militär men att han hölls ovetande och aldrig kunde få uppgifterna bekräftade.

Man kan naturligtvis hävda att Catalinaaffären är snart 40 år gammal och att det måste finnas en preskriptionstid även för eventuella militärpolitiska dumheter och äventyrligheter. Därför bör vi inte gräva mer i den här affären. Men av flera skäl kan en sådan hållning inte accepteras.

För det första är besättningens öde fortfarande ovisst. Enligt vissa uppgif-

ter skall besättningen ha tillfångatagits i Sovjetunionen. Av hänsyn till de drabbade och deras anhöriga är det av största vikt att vi söker skapa klarhet. Jämför Sveriges hedervärda engagemang i Wallenbergaffären.

För det andra spelade Catalinaaffären en central roll i svensk utrikes- och säkerhetspolitik under många år. Det gör det också angeläget att skapa klarhet.

För det tredje är naturligtvis påståenden om en hemlig militär spanings-samverkan mellan Sverige och USA utomordentligt allvarliga. Är de sanna? Hur länge pågick i så fall en sådan samverkan? Har vi garantier för att politiskt ansvariga organ i dag har en effektiv kontroll över den militära underrättelsetjänsten och spaningsverksamheten?

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa följande frågor till försvarsministern:

1. Har regeringen gjort allt vad som är möjligt för att skapa klarhet kring besättningens öde på den försvunna DC 3-an?
2. Är regeringen beredd att tillsätta en parlamentarisk undersökningskommission beträffande den s.k. Catalinaaffären?
3. Vilken kontroll har regeringen i dag över den militära underrättelse- och spaningsverksamheten?

1990/91:20 av *Rune Thorén* (c) till statsrådet Erik Åsbrink om momsbefrielse för kollektivtrafik:

Ett ökat kollektivtrafikresande är önskvärt ur många synpunkter. Det minskar behovet av utbyggnad av gator och vägar och ger också en ökad trafiksäkerhet. Miljöutsläppen minskar och därmed alla de kostnader som är förenade med en dålig miljö. Därför är det såväl ett statligt som kommunalt intresse att få folk att i större grad åka kollektivt i stället för att ta bilen.

Olika slag av utredningar har under senare delen av 80-talet arbetat med dessa frågor, särskilt när det gäller våra storstadsområden. Miljöprojekt Göteborg och storstadstrafikutredningen, Storken, är två viktiga utredningar som haft synpunkter på miljön och behovet av en ökad kollektivtrafik.

Den av riksdagen nu beslutade momsen på kollektivtrafiken kommer att slå hårt emot målsättningen att öka kollektivåkandet. Såväl SJ som länsbolagen tvingas både att kraftigt höja taxorna och i vissa fall att göra nedskärningar på trafiken. I båda fallen riskerar man att det blir en övergång till enskilt åkande även om detta också fått vidkännas kostnadsökningar.

Med anledning av vad jag ovan framhållit vill jag ställa följande frågor till statsrådet Erik Åsbrink:

1. Är statsrådet beredd att föreslå regeringen att till riksdagen lämna ett förslag om att kollektivtrafiken skall undantagas från moms?
2. Om svaret är nej, är statsrådet i så fall beredd att på annat sätt kompensera såväl SJ som länsbolagen för de ökade kostnaderna på grund av momsen?

1990/91:21 av *Pär Granstedt* (c) till bostadsministern om bristen på bostäder:

Bostadsmarknaden i Stockholms län präglas dels av en svår brist på bostä-

der, dels av höga kostnader för de bostäder som det går att få tag i. Det är delvis en följd av en misslyckad samhällsplanering som släppt fram en omfattande kontorsutbyggnad. Detta har drivit upp byggkostnaderna, dragit resurser från bostadsbyggandet och samtidigt stimulerat efterfrågan på bostäder.

Hårdast drabbad är ungdomen, som har svårt att få bostad, och svårt att betala om de får någon. I många fall får bostadskrisen allvarliga sociala följder.

I år har ansträngningarna att öka bostadsbyggandet nått en viss framgång. Men kostnadsproblemen är kvar. Och nu kommer momshöjningar, räntehöjningar, höjda taxeringsvärden och höjda oljepriser att skapa en helt orimlig situation. För nästa år är det aktuellt med hyror på 4 000–5 000 kr. i månaden för nybyggda tvåor och treor. Hyresgäströrelsens beslut att gå ifrån den solidariska hyressättningen kan komma att driva upp hyrorna i nybyggnationen ännu mer.

Konsekvenserna av bostadskrisen, särskilt i ett storstadsområde som Stockholm, kan bli mycket stora. Även för familjer i stabila omständigheter kan påfrestningarna bli mycket svåra att bära. För ungdomar och andra i mer utsatta situationer riskerar utslagningen att öka. Den sociala segregeringen kommer att öka, eftersom endast höginkomsttagare får råd att bo i nybyggda eller på andra sätt attraktiva bostäder. Kostnadsläget riskerar att leda till en paradoxal situation med outhyrda lägenheter, stagnerande bostadsbyggande och växande bostadsbrist.

Det kan inte vara regeringens avsikt att kapa bostadsköerna i Stockholmsregionen genom att göra det för dyrt att bo. En stor del av kostnadsökningen beror på politiska beslut. Därför krävs också politiska insatser för att lösa krisen. Nära till hands liggande åtgärder är att återställa byggmomsen till tidigare nivå, avskaffa den nyss införda momsen på olika former av boendeservice och säkerställa att den nya fastighetstaxeringen inte leder till orimliga skatteökningar ens i storstads- och skärgårdsområden.

Med hänvisning till det anförda ställer jag följande frågor till bostadsministern:

1. Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att lösa bostadskrisen och åstadkomma en rimlig nivå på boendekostnaderna framför allt i Stockholmsområdet?
2. Är regeringen beredd att ompröva de skatteskärpningar på boendet som tidigare beslutats?
3. Är regeringen beredd att lägga fram sådana förslag att fastighetstaxeringen inte leder till orimliga skattehöjningar bl.a. i storstadsområdena och i skärgården?
4. Vilket råd vill bostadsministern i dag ge ett par ungdomar med måttliga inkomster som vill bilda familj och behöver en bostad i Storstockholm?

1990/91:22 av *Martin Olsson* (c) till socialministern om legitimation av nappapater:

Intresset för och tilltron till s.k. alternativ medicin har blivit allt större un-

der de senaste årtiondena. Det gäller inte minst manuell medicin, till vilken räknas kiropraktik, osteopati och naprapati.

År 1985 tillsattes alternativmedicinkommittén, med uppgift att utreda frågor om den alternativa medicinens ställning i vårt land. Denna kommitté föreslog legitimering av Dr's of Chiropractic, men ej av Dr's of Naprapathy. På grundval av kommittéförslaget beslöt riksdagen våren 1989, SoU23, om legitimation för de förstnämnda. Flera motioner, bl.a. av mig, hade då väckts om att riksdagen även skulle begära legitimation av naprapaterna. I anledning av dessa motioner gav riksdagen regeringen till känna sin mening innebärande att "så snart tillräckligt underlag för ett ställningstagande föreligger beträffande naprapaterna bör regeringen pröva frågan om deras legitimation".

Under allmänna motionstiden 1990 väcktes nya motioner, bl.a. av mig, om riksdagsuttalande om legitimation av naprapater. Anledningen till de nya motionerna var att alternativmedicinkommittén avslutat sitt arbete utan att ta fram underlag för beslut om sådan legitimation. Socialutskottets, SoU24, och riksdagens majoritet, socialdemokraterna och vpk, avvisade motionerna med motivering att beredningen av alternativmedicinkommitténs förslag i regeringskansliet borde avvaktas.

Naprapatin skapades i början av 1900-talet och inriktar sig i första hand på de mjukdelar som omsluter ryggraden. Behandlingen går ut på att återställa rörelsesymmetrin med manuell behandling och fysioterapi. Behandlingen omfattar nack-, led- och ryggproblem, sträckningar och muskelbesvär.

Utbildningen av naprapater sker i Sverige sedan 1971 vid Naprapathic School i Stockholm, där utbildningstiden är fyra års heltidsstudier. Inträdeskravet är gymnasiekompetens och intagningspoängen ganska hög. Av ca 200 sökande intas 65 varje år. Kursplanen upptar en rad medicinska och andra ämnesområden. För undervisningen svarar ett tjugotal lärare, av vilka de flesta är läkare och några dessutom med. dr. och även docenter. Efter godkänd genomgången kurs inkl. examensarbete erhålls graden Doctor of Naprapathy.

Ca 350 Doctors of Naprapathy har hittills utbildats och är verksamma i vårt land. Det senaste året beräknas ca 200 000 personer ha behandlats av naprapater och antalet behandlingar uppgått till nära en miljon. Människors tilltro till naprapati synes vara mycket stor. 1985 gjorde SCB en attitydundersökning som visade att inte mindre än 80 % av svenskarna hade stort förtroende för behandlingar av naprapater.

När det gäller tilltron till och omfattningen av naprapatisk behandling kan nämnas att ett sjuttioal företag har naprapati i sin företagshälsovård. Även inom idrottsmedicinen utnyttjas naprapater i stor utsträckning.

LO och TCO har kopplat rehabilitering till den s.k. TFF-försäkringen för att medlemmarna lättare skall kunna få hjälp av naprapater.

Trots naprapatins stora omfattning i vårt land och utövarnas goda utbildningsnivå har som nämnts alternativmedicinkommittén inte framlagt förslag om legitimation av naprapater, varken 1987 eller i sitt slutbetänkande 1989.

Utbildningen finns i Sverige och är anpassad efter våra förhållanden. Svenska myndigheter har möjlighet till kontroll och påverkan av utbildningen.

Behandling hos naprapat kan inte anses som riskfylld. Eftersom belastningsskadorna ökar kan man räkna med allt större behov av behandlingar av naprapater.

En legitimation skulle innebära större säkerhet och trygghet för patienterna vid val av terapeut. Dessutom skulle legitimation medföra möjligheter till ömsesidigt remissförfarande mellan läkare och Doctors of Naprapathy till gagn för patienterna.

Med hänsyn till behovet av att i vårt land utnyttja alla tillgängliga vårdresurser är det viktigt att det växande antalet utexaminerade naprapater – helst i visst samarbete med övriga medicinskt utbildade – kan bidra till att alla i vårt land får den vård de önskar och behöver.

Riksförsäkringsverket har i en rapport, RFV Anser 1987:3, visat att om naprapater inordnas i den allmänna vården skulle medicineringen kunna minska betydligt. Det finns även rapporter som visar att de som sökt naprapatvård kommer snabbare in i produktionen igen än andra.

Det är angeläget att på nämnt sätt utbildade naprapater får legitimation liksom andra inom sjukvården som uppfyller de krav som ställs på resp. yrkesutövare. Det är viktigt ur samhällets synpunkt att både kunna påverka utbildning och till fullo kunna utnyttja landets sjukvårdsresurser i form av utbildade personer. Det är även en trygghet för alla enskilda att det är en av samhället legitimerad naprapat som han eller hon vänder sig till samt att det blir möjligt för alla som önskar att få behandling hos naprapat. Det är slutligen av betydelse för gruppen naprapater att få en officiell legitimation och i högre grad kunna samverka med övriga inom sjukvården samt att i framtiden förhoppningsvis även samhället ger stöd till den utbildning som de nu helt får bekosta själva.

Mot denna bakgrund och riksdagens uttalande 1989 var det synnerligen anmärkningsvärt att alternativmedicinkommittén ej såg som sin uppgift att göra erforderliga kartläggningar av naprapaternas utbildning, deras kompetens, naprapatins ställning och inriktning m.m. som kan anses krävas som underlag för ett beslut om legitimation. I stället har kommittén i sitt slutbetänkande SOU 1989:60 kommit till slutsatsen, s. 88–89, "att det för närvarande inte föreligger förutsättningar för legitimation av naprapater".

Kommittén har i slutbetänkandet närmast kritiserat Svenska naprapatförbundet för att förbundet anfört rättviseargument för att få legitimation i likhet med vad som föreslagits och beslutats för kiropraktorer. Trots att naprapaternas utbildning är väl dokumenterad och på en hög nivå och att myndigheter har möjlighet till full insyn i denna, förordar kommittén "att regeringen prövar frågan om deras legitimation när naprapaterna kan uppvisa studier som konfirmerar effekten av deras metoder".

Beslutet i våras av riksdagsmajoriteten om breddat underlag för mervärdeskatt, SkU 31, gör att det nu är ännu viktigare att naprapaterna får legitimation snarast möjligt. Genom beslutet momsbeläggs nämligen från kommande årsskifte sjukvård som ges av utövare utan legitimation. Härigenom drabbas naprapaterna och deras patienter av moms, alltså en 25-procentig höjning jämfört med behandling utförd av legitimerad yrkesgrupp. Momsbeläggningen innebär en orättvisa mellan olika behandlingsformer och olika patienter och patientgrupper liksom mellan olika grupper yrkesutövare

inom sjukvården. Varför skall sjuka människor som kanske sökt olika typer av vård och vill pröva en alternativ medicin, som ges av ej legitimerad yrkesutövare, dels sakna ersättning från sjukförsäkringen, dels dessutom betala moms på behandlingsavgifter, frågar sig säkert många med all rätt.

Sett utifrån synpunkten att det är viktigt att alla sjukvårdsresurser i vårt land utnyttjas är det anmärkningsvärt att genom momsbeläggning fördyra alternativ sjukvård, som i så många fall haft en mycket positiv effekt för patienterna. Fördyringen kan nämligen komma att leda till att den betydelsefulla resurs som naprapaternas utgör inte kommer att utnyttjas till fullo på grund av att patienterna finner den för dyr jämfört med annan sjukvård.

Momsbeläggningen av bl.a. naprapaternas verksamhet visar vikten av att dessa och andra grupper utövare av alternativmedicin blir legitimerade om de uppfyller rimliga krav på utbildning m. m. Det gör, som jag anför, naprapaterna.

Jag anhåller om att till socialministern få ställa följande fråga:

Avser regeringen att lägga fram förslag om legitimation av Doctors of Naprapathy?

den 2 oktober

1990/91:23 av *Lars Ernestam* (fp) till utbildningsministern om försurningsskador på kulturmiljön:

Försurningsskador på byggnader och skulpturer, orsakade främst av utsläppen från industrier och eldning med fossila bränslen i kombination med en kraftigt ökande biltrafik, har ökat under de senaste decennierna. Hällristningar, runstenar, glasmålningar och byggnader vittrar. Även arkeologiskt material som ännu inte har grävts upp ur jorden hotas av surt regn som tränger ner i jordlagren.

År 1986 fick riksantikvarieämbetet, som har det centrala ansvaret, och statens historiska museer i uppdrag att utarbeta ett handlingsprogram för insatser mot skadeverkningarna på kulturminnen och kulturföremål. Riksdagen beslutade 1988 att anta ett handlingsprogram innebärande insatser på 10 milj.kr. under tre år.

I naturvårdsverkets nyligen redovisade aktionsprogram, Luft 90, redogörs för de omfattande skador på byggander, kulturminnen och material som det är angeläget att åtgärda.

Jag citerar ur programmet:

"I Sverige förekommer sandsten och kalksten i stor utsträckning i kulturminnen. Gotlandssandstenen är ett av de dominerande materialen i kulturhistoriskt värdefulla byggnader i Östersjöområdet. En rad av de finaste portalerna till kyrkor, slott och privathus skulpterade under 1600-talet i Gotlandssandsten. --- Läget är ytterst allvarligt för många objekt i förorenad stadsmiljö. Det finns dock ett stort antal relativt välbevarade skulpturer som går att bevara i sin ursprungliga miljö om insatser för att skydda dem sätts in snarast. ---

Även runstenar, hällristningar från bronsåldern och glasfönster i gotländska kyrkor uppvisar allvarliga skador som kan hänföras till försurande

luftföroreningar. Bronsskulpturer har i dag ofta en ljusgrön patina med ett karaktäristiskt rinnmönster som förfular dem och som misstänkts kunna orsaka djupare frätskador. Bland musei- och arkivföremålen påverkas inte bara metallföremål utan även papper och textilfibrer.”

Enligt erhållna uppgifter finns i vårt land inte mindre än 500 angelägna byggnadsobjekt som behöver åtgärdas.

Det nu pågående treårsprogrammet omfattar endast 30 objekt, och även om tillgången till kunniga yrkesarbetare är begränsad är de anslag som ställts till förfogande otillräckliga. Från bl.a. folkpartiet har detta framhållits i en reservation till förslaget för högre anslag i årets budget.

För kommande treårsperiod redovisar riksantikvarieämbetet ett program för åtgärdande av 50 objekt.

Som framgår av naturvårdsverkets aktionsprogram bör insatser insättas snarast och möjligheter finns att rädda ett stort antal relativt välbevarade skulpturer.

Mot den bakgrunden vill jag fråga kulturministern vilka åtgärder han tänker vidta för att arbetet att skydda av försumning hotade kulturminnen skall kunna intensifieras.

1990/91:24 av *Bengt Westerberg* (fp) till statsministern om AP-fondernas placeringsrätt:

När löntagarfonderna genomfördes hösten 1983 betonades från socialdemokratiskt håll att detta beslut var ”steget”, dvs. någon utvidgning av fonderna skulle inte ske sedan de 1990 hade fått hela det planerade kapitaltillskottet.

Ingvar Carlsson har i olika sammanhang upprepat detta löfte. Exempelvis framhöll statsministern i en TT-intervju i oktober 1987 att ”efter 1990 tillförs löntagarfonderna inga nya pengar. De ersätts heller inte med något som liknar fonderna eller av andra system av fonder med samma syfte.”

Det löfte som har givits måste uppfattas som entydigt, även om många tillåtit sig att tvivla på att det skulle hållas. Så sent som i en riksdagsdebatt i våras hävdade emellertid statsministern att löftet ligger fast.

Ett antal förslag och uttalanden på sistone har ånyo skapat osäkerhet om socialdemokraternas och regeringens avsikter i dessa avseenden.

- Den socialdemokratiska partikongressen har uttalat sig för en friare placeringsrätt för de tre första AP-fonderna. Dessa har i dag ett kapital som motsvarar ungefär halva värdet av Stockholmsbörsen.
- Detta förslag har i en artikel i Dagens Nyheter fått stöd av statsrådet Erik Åsbrink.
- En arbetsgrupp inom LO har föreslagit att AP-fonderna skall tredubblas och i princip få fri placeringsrätt. Så stora AP-fonder skulle få ett kapital som vida överstiger börsvärdet.
- Statsministern har på fråga sagt sig vara ”varken negativ eller positiv” till LO-förslaget.

Sammantaget är bilden alltså att regeringen tycks *överbäga* att nu ge de tre första AP-fonderna fri placeringsrätt och att man *inte utesluter*, om rege-

ringen skulle sitta kvar, att senare genomföra LO-förslaget om en kraftig utvidgning av fonderna.

Innebörden av dessa förslag är att de skapar förutsättningar för en omfattande socialisering av det svenska näringslivet. I debatten har andra motiv än förstatligande åberopats för de föreslagna åtgärderna, t.ex. att öka sparrandet i samhället, att rädda pensionerna, att se till att statens kapital förvaltas bättre och att öka utbudet av riskkapital. Diskussionen liknar i det avseendet löntagarfondsdebatten.

Förslaget om löntagarfonder motiverades ursprungligen av en önskan att kraftigt förändra ägarstrukturen i det svenska näringslivet. När det motivet inte uppfattades som opportunt sökte man från socialdemokratisk sida under flera år febrilt efter andra motiv men lyckades i praktiken aldrig hitta några.

Nu har jakten på motiv för de nya fonderna börjat. Åter visar det sig att det finns andra och bättre lösningar på varje tänkbart problem som man påstår att de nya fonderna skall lösa – utom förstatligande av näringslivet.

Även om den nya fondkonstruktionen skulle genomföras förebarande andra motiv än förstatligande, är det ändå uppenbart att den i fullt utbyggt skick skulle leda till en mer omfattande socialisering än något hittills diskuterat förslag, de s.k. Meidnerfonderna möjligen undantagna. Detta skulle, såvitt jag kan förstå, avgjort innebära ett brott mot det tidigare löftet att löntagarfonderna skulle vara steget som inte skulle följas av andra liknande förslag.

Jag vill med hänvisning till det här anförda fråga statsministern:

Har regeringen några planer på att framlägga förslag som skapar förutsättningar för ett kraftigt ökat statligt ägande i det svenska näringslivet?

Har regeringen för avsikt att framlägga förslag till riksdagen om att de tre första AP-fonderna skall ges friare placeringsrätt?

Har regeringen några planer på att i ett senare skede föreslå riksdagen att utvidga AP-fondernas kapital?

Kan statsministern redovisa den närmare innebörden av löftet att löntagarfonderna var "steget" och inte skall följas av något som liknar fonderna eller något annat i samma syfte?

12 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 22 augusti

1990/91:1 av Åsa Domeij (mp) till finansministern om Världsbankens miljökonsekvensbeskrivningar:

Världsbanken har ett sedan länge skamfilat rykte på miljöområdet. För att skapa en mer positiv miljöprofil har Världsbanken därför börjat arbeta med någon form av miljökonsekvensbeskrivningar för de projekt som man är med och finansierar. Processen att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning är, som medel att fatta bättre beslut på miljöområdet, väl så viktig som den

färdiga utredningen i sig. Viktiga led i framtagandet av en miljökonsekvensbeskrivning är information under arbetets gång och hearingar där allmänheten kan delta. Men Världsbankens miljökonsekvensbeskrivningar är hemliga och fyller därför långt ifrån de krav som måste ställas på en miljökonsekvensbeskrivning. Regeringen kan via sin representant i Världsbankens styrelse påverka bankens policy.

Kommer regeringen att i Världsbankens styrelse arbeta för att bankens miljökonsekvensbeskrivningar görs offentliga och att allmänheten ges möjlighet att delta i diskussioner vid offentliga hearingar?

1990/91:2 av *Karl-Gösta Svenson* (m) till finansministern om användningen av medel från allmän investeringsfond:

Regeringen har den 19 april i år utan någon som helst motivering avslagit en begäran från ett konditoriföretag i Karlskrona att använda sina avsatta medel i allmän investeringsfond för en ombyggnad. Investeringen kommer enligt uppgift att skapa sex nya arbetstillfällen i Karlskrona.

Enligt uppgift har andra små och medelstora företag i Karlskrona och Blekinge hamnat i motsvarande situation. De har också vägrats att använda sina egna investeringsmedel för investeringar i länet. Tillvägagångssättet hämmar den viktiga utvecklingen av små och medelstora företag.

Regeringen har gång på gång uttalat att man i regionalpolitiskt hänseende prioriterar Blekinge. Riksdagen har i anledning av den regionalpolitiska propositionen uttalat att särskild hänsyn skall tas till sydöstra Sverige. Regeringen lever uppenbarligen inte upp till givna löften och följer inte riksdagens beslut.

Jag vill med anledning härav ställa följande fråga till finansministern:

Varför motarbetar regeringen företag i Blekinge som vill använda egna medel avsatta i allmän investeringsfond för investeringar i länet?

den 1 september

1990/91:3 av *Sören Lekberg* (s) till finansministern om uttaget av investeringsavgiften:

Beslutet om nedläggning av det s.k. NEX-projektet i Nynäshamn är ett svårt bakslag för kommunen. Förutom att man går miste om hundratals nya jobb finns det stor risk för att det uteblivna energikombinatet negativt kommer att påverka utvecklingen för det befintliga oljeraffineriet.

Jag vill mot den bakgrunden fråga om finansministern är beredd att omedelbart ta initiativ till att den 30-procentiga investeringsavgiften i fortsättningen inte skall omfatta Nynäshamns kommun.

den 11 september

1990/91:4 av *Karl-Gösta Svenson* (m) till statsrådet Erik Åsbrink om övergångsproblem vid skatteomläggningen:

I skatteomläggningens kölvatten skall ett litet bussföretag i Blekinge, som för närvarande har två bussar, på grund av förlorad skolskjutskörning avyttra en av sina bussar. Bussens saluvärde motsvarar den kvarvarande skulden, 1 200 000 kr. Nyanskaffningskostnaden är 2 000 000 kr. inkl. mervärdeskatt.

Eftersom persontransporter fr.o.m. den 1 januari momsbeläggs finns det inget bussföretag som i dagsläget är intresserat av att förvärva denna buss, då ett uppskov med förvärvet till den 1 januari 1991 resulterar i att anskaffningskostnaden sjunker med 240 000 kr. motsvarande avdragsgill ingående mervärdeskatt.

Eftersom anskaffningskostnaden för en ny buss efter årsskiftet sjunker med 400 000 kr. motsvarande den avdragsgilla momsen, torde bussföretagaren inte ha några möjligheter att sälja sin begagnade buss för 1,2 miljoner med tillägg av moms, 300 000 kr. Det torde därför vara självklart att bussföretagaren inte kommer att få täckning för sin kvarvarande skuld. Bussföretagaren kommer sannolikt att drabbas av en skattekostnad och tillika förlust på ca 240 000 kr. Konkursen hotar. Detta är en orimlig konsekvens av skatteomläggningen.

Kommer statsrådet att medverka till att denna orättfärdiga beskattningseffekt förhindras?

den 12 september

1990/91:5 av *Gullan Lindblad* (m) till utbildningsministern om den treåriga försöksutbildningen vid vårdgymnasium:

Elever i den treåriga försöksutbildningen vid vårdgymnasium svävar efter två års utbildning fortfarande i ovisshet huruvida de kan få tillträde till vårdhögskolorna eller ej.

För antagning till vårdhögskola krävs minst betygssiffra 3 i samtliga ämnen. Elever i den treåriga försöksutbildningen får graderade betyg i allmänna ämnen men endast betygen "godkänd" och "icke godkänd" i yrkesspecifika ämnen, t.ex. anatomi och fysiologi. Detta gör att eleverna är oroliga för att komma i underläge gentemot sökande från det tvååriga vårdgymnasiet och från gymnasiets teoretiska linjer, särskilt som den särskilda kvoten för dessa elever är mycket liten.

Jag vill med anledning av ovanstående fråga utbildningsministern:

Hur avser regeringen att lösa frågan rörande tillträde från den treåriga försöksutbildningen vid vårdgymnasium till vårdhögskola?

När kan eleverna få besked i denna för dem så viktiga utbildningsfråga, och varför var inte denna fråga löst redan innan försöksutbildningen startade?

1990/91:6 av *Gullan Lindblad* (m) till statsrådet Bengt Lindqvist om statsbidrag till kyrkans barnomsorg:

Den parlamentariska aktionsgruppen för barnomsorg har inte tagit ställ-

ning till frågan om statsbidrag till svenska kyrkans församlingar att driva dag-hem.

Enligt en artikel i Kyrkans Tidning har biträdande socialministern lovat att det skyndsamt skall bli en lösning i frågan.

Min fråga är:

Avser statsrådet Lindqvist att föreslå att statsbidrag skall kunna utgå även till kyrkans barnomsorg?

När kan vi förvänta oss ett förslag i ärendet?

den 25 september

1990/91:7 av *Annika Åhnberg* (v) till miljöministern om förpackningar:

Vad tänker regeringen göra för att stoppa förpackningshysterin?

När vi handlat vår mat till dyra priser och släpat hem den, så kan vi konstatera att mycket av det vi bar hem inte gick att äta, för det bestod av onödiga förpackningar. 25 % av det årliga hushållsavfallet i vårt land beräknas vara förpackningar. Det blir dyrt och det är dåligt för miljön.

I Västtyskland har regeringen lagt fram en proposition som ålägger handeln att ta om hand de förpackningar som kunden väljer att lämna direkt i butiken. Därigenom hoppas man öka handelns intresse för att få bort onödiga förpackningar.

Jag vill därför fråga miljöministern:

Avser den svenska regeringen att lägga fram en liknande proposition?

1990/91:8 av *Håkan Hansson* (c) till finansministern om löntagarfondernas aktieplaceringar:

Ett av motiven för löntagarfonderna när de beslutades var att de endast skulle placeras i svenska aktier och därmed vara en stabil faktor på den inhemska riskkapitalmarknaden.

Nordfonden och Mellansvenska löntagarfonden har emellertid gått in som ägare i ett investmentbolag som huvudsakligen köper utländska aktier. Riksrevisionsverket har kritiserat företeelsen, eftersom den utgör ett kringgående av andan i reglementet för löntagarfondernas verksamhet. Dessa förhållanden har varit kända sedan lång tid tillbaka.

Jag vill mot bakgrund av ovanstående fråga finansministern:

Vad har statsrådet vidtagit för åtgärder med anledning av löntagarfondernas köp av utländska aktier?

den 27 september

1990/91:9 av *Jan-Erik Wikström* (fp) till statsrådet Maj-Lis Lööv om behandlingen av ansökningar om visum:

Allt fler rapporter tyder på en hårdnande praxis vid invandrarverkets behandling av visumansökningar för korta besök i Sverige. Det gäller både besök vid bröllop eller andra familjehögtider och sådana besök där inbjudan

utfärdats av ideella organisationer och trossamfund. Stundom blir besluten avslag på oklara grunder, stundom bifall men så sent att besök vid t.ex. en konferens inte kan genomföras.

Med hänvisning till detta vill jag fråga invandrarministern:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att underlätta besök i Sverige av utländska medborgare som inbjudits hit av enskilda personer eller av svenska organisationer och kyrkor?

1990/91:10 av *Birger Rosqvist* (s) till socialministern om återöppnande av BB i Oskarshamn:

Enligt sjukvårdslagen åligger det landstingskommun att ombesörja sjukvården. Sjukvården avses omfatta även vård vid barnsöbörd. Enligt kommunallagen är det inte tillåtet för kommun att anslå medel för att möjliggöra drift av BB.

I Oskarshamns kommun ifrågasätts grunderna för förlossningsvårdens organisation. En stark opinion talar för att en BB-avdelning återöppnas vid Oskarshamns lasarett. Kommunen är beredd att pröva att med kommunala anslag täcka kostnaderna för att driva BB-avdelningen vid lasarettet.

Landstingets förvaltningsutskott hänvisar till gällande uppgiftsfördelning mellan kommun och landsting och avvisar kommunens framställning om återöppnande. Något BB blir det inte i Oskarshamn därför att "utskottet avser självfallet inte att medvetet inlåta sig på olagliga arrangemang".

Är sjukvårdsministern beredd medverka till sådan ändring att det blir möjligt att driva BB i Oskarshamn om kommunen själv är beredd att bidra till kostnaderna?

1990/91:11 av *Ing-Britt Nygren* (m) till statsrådet Erik Åsbrink om moms och recipientkontrollen:

Enligt den momsstatsteckning som trätt i kraft under 1990 har momsredovisningsplikten utökats. Abonnenter belastas således med mervärdesskatt. Å andra sidan är ingående moms på den verksamheten också avdragsgill för kommunerna.

I VA-verksamheten ingår bl.a. recipientkontroll. Så länge denna bedrivs av kommunerna var för sig uppstår inget problem. Det har emellertid av såväl praktiska och ekonomiska som miljömässiga skäl ansetts lämpligt att alla kommuner utmed ett vattendrag gemensamt genomför erforderlig recipientkontroll. Detta har lett till bildande av vattenvårdsförbund, i vilka också ingår företag med momsredovisningsskyldighet.

Eftersom vattenvårdsförbund är att betrakta som ideella sammanslutningar saknar dessa momsredovisningsplikt. Det innebär att den ingående moms som belastar förbundens kontrollverksamhet ej kan särredovisas som moms vid fördelning av kostnaderna, och blir därför ej heller avdragsgill för medlemmarna som ingående moms. VA-abonnenterna kommer på så sätt att belastas med moms i två led.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga statsrådet vilka åtgärder han

ämнар vidta för att fylla de redovisade uppenbara luckorna i lagstiftningen med ett bättre innehåll.

1990/91:12 av *Gudrun Schyman* (v) till miljöministern om exporten av kvicksilveravfall till Spanien:

Mellan 1981 och 1987 har Sverige kört i väg 122 ton kvicksilverblandat avfall till en "anläggning" i Almaden i Spanien. Reglerna för att få exportera kvicksilveravfall kräver att mottagarlandet kan återvinna eller destruera det miljöfarliga avfallet på ett tillfredsställande sätt.

Enligt färskas uppgifter från Spanien ligger avfallet nu på hög – utan några som helst skyddsåtgärder – och förorenar omgivningen. I den högen finns 72 ton avfall från Domsjö Klor innehållande 3,6 ton kvicksilver samt 49,6 ton från Eka AB innehållande 4,3 ton kvicksilver.

Tusentals spanjorer protesterar nu och kräver att avfallet körs tillbaka till de länder och företag som det kommer ifrån.

Min fråga är:

Tänker miljöministern vidta några åtgärder för att se till att det svenska avfallet återförs till Sverige?

1990/91:13 av *Margó Ingvardsson* (v) till statsrådet Erik Åsbrink om s.k. pedagogiska måltider och skattereformen:

Innan finansminister Kjell-Olof Feldt lämnade sina politiska uppdrag för det mera lukrativa näringslivet fick jag ett löfte av honom om att det som kallas pedagogiska måltider på skolor och inom vården inte skall jämföras med löneförmån och därför inte beskattas.

Jag frågar därför finansministern om de pedagogiska måltiderna kommer att finnas kvar efter skattereformens genomförande 1991.

1990/91:14 av *Jan Jennehag* (v) till försvarsministern om åtgärder mot militära olyckor:

Under krigsförbandsövningen "Sydkust 90" inträffade en olycka. En av kustartilleriets pjäser avfyra en övningsgranat som träffade ett civilt bostadshus. Lyckligtvis skadades ingen människa.

Vilka åtgärder har försvarsministern vidtagit för att hindra att liknande händelser upprepas?

1990/91:15 av *Gudrun Schyman* (v) till statsrådet Bengt Lindqvist om socialtjänsten och vården av kriminella ungdomar m.m.:

Allt fler 15–17-åringar sitter i svenska fängelser. År 1981 var antalet 28, och förra året hade antalet stigit till 52 stycken. Hittills i år har 81 ungdomar under 21 år varit intagna på något fängelse i Stockholmsregionen.

Detta är alarmerande och tyder på en ändrad färdriktning från humanism till en ökad repressivitet. Myndigheters och politikers passivitet håller på att skapa barnfängelser. I jakten på att spara pengar och i takt med införlivandet

av nya behandlingsideologier släpper olika myndigheter sitt ansvar för att i stället överlåta vården och behandlingen till polis och kriminalvård – något som tidigare var en av socialtjänstens uppgifter.

Den psykiatriska vården rustas ner och lämnar patienterna vind för våg. De s.k. svåra ungdomarna kan inte beredas vårdplatser, och man avvaktar kallt tills de blir gamla nog för att sättas i fängelse.

Med anledning av detta vill jag ställa följande fråga till Bengt Lindqvist:

Vad tänker regeringen vidta för åtgärder för att förhindra att fler barn sätts i fängelse?

1990/91:16 av *Gudrun Schyman* (v) till statsrådet Bengt Lindqvist om förmedlingen av jourfosterhem:

Enligt uppgift i massmedia har ett privat företag "Viman och Marnells barn- och familjejour" anlitats av sociala myndigheter som mellanhand vid förmedling av jourfosterhem.

Socialdistrikten betalar 65 000 kr. eller mer för att företaget placerar ett barn i jourfosterhem. Insynen i verksamheten är också enligt uppgift mycket dålig.

Hanteringen strider uppenbarligen mot gällande lagstiftning som föreskriver att socialdistrikten har vårdansvaret.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet:

Vilka åtgärder tänker socialministern vidta för att se till att sociallagstiftningen efterlevs?

1990/91:17 av *Annika Åhnberg* (v) till miljöministern om olämpliga förpackningar:

Vi måste sluta producera avfall som varken kan återanvändas, komposteras eller recirkuleras utan att det blir en kvarstående belastning på miljön. Trots detta är nu en ny förpackning på väg ut på marknaden. Den består av papper, plast och aluminium. Det är en ur miljösynpunkt oacceptabel kombination. 60 miljarder förpackningar per år skall tillverkas. Detta är ett hån mot alla som seriöst arbetar för en bättre miljö. Det är en oerhörd nonchalans mot kommande generationer!

Vad avser regeringen göra för att förhindra att denna nya förpackning kommer ut på marknaden?

1990/91:18 av *Berith Eriksson* (v) till statsrådet Bengt Lindqvist om utbyggnaden av barnomsorgen:

Vänsterpartiet har föreslagit att en ny tidsplan skall antas för utbyggnaden av barnomsorgen och att en lag om alla barns rätt till förskola skall införas. Det förslag till lag om full behovstäckning som den särskilt tillsatta kommittén i barnomsorgsfrågor framlagt avfärdades på socialdemokraternas kongress, vilket då står mot det av riksdagen fattade beslutet om full behovstäckning år 1991.

Jag vill därför fråga Bengt Lindqvist:

Är regeringen beredd att fastställa en ny tidpunkt för när full behovstäckning av platser i förskolan skall vara genomförd?

1990/91:19 av *Viola Claesson* (v) till statsrådet Erik Åsbrink om kollektivtrafiken och beskattningen:

Fr.o.m. årsskiftet 1990-1991 drabbas järnvägsresor och övrig kollektivtrafik av den nya moms som ingick i regeringens uppgörelse med folkpartiet. Som ett resultat har SJ därför aviserat en biljettprishöjning på 25 % från årsskiftet, utöver den 8 % höjning som infördes redan den 1 oktober. Som ytterligare ett resultat ställer SJ in en tiondel av alla persontågsturer efter den 6 januari 1991.

Läns- och lokaltrafikbolagen, som utöver den nya momsen drabbas hårdare av höjda drivmedelskostnader, planerar mycket kraftiga taxehöjningar. Turer i glesbygd kommer att dras in, och kollektivresandet inom län och kommuner beräknas minska generellt.

Min fråga till statsrådet är:

Planerar finansdepartementet någon ny åtgärd som – i motsats till kollektivtrafikmomsen – kan öka det miljövänliga kollektivresandet?

den 28 september

1990/91:20 av *Martin Olsson* (c) till justitieministern om promilleregler vid framförande av båt:

Enligt centerpartiet hör alkohol och trafik ej ihop. Detta skall även gälla till sjöss. Därför har vi motionerat om införande av promilleregler även till sjöss. Riksdagsmajoriteten, s och m, avslog, LU 15, den 21 mars i år senast detta krav, trots att såväl socialstyrelsen med högsta ansvar för alkoholpolitiken som katastrofkommissionen förordat promilleregler till sjöss motsvarande dem till lands.

Under den nu gångna sommaren har andra i ansvarig ställning framfört samma krav för att begränsa båtflylleri. Den 25 september krävde enligt massmedia även rikspolischefen Björn Eriksson vid en polischefskonferens promillegräns till sjöss. Enligt massmedia instämde civilministern, som talade vid samma konferens, i rikspolischefens krav.

Det är glädjande om regeringen och regeringspartiet nu är beredda att överge sitt motstånd mot promilleregler till sjöss, och jag vill fråga justitieministern:

Avser regeringen att framlägga förslag om promilleregler till sjöss?

1990/91:21 av *Jan-Erik Wikström* (fp) till utbildningsministern om närradion:

Riksdagen begärde redan för flera år sedan en uppmjukning av regelsystemet för närradion i syfte att sändarna skulle få längre räckvidd och att en avbyråkratisering av närradionämndens verksamhet skulle ske. I dagarna har närradioutredningen kommit med ett förslag om detta. Under tiden har

en häftig debatt om Radio Nova dragit i gång. När TV-sändningar som når hela landet snart kommer att kunna finansieras med reklam, framstår förbudet mot lokal reklam i närradion som obsolet.

Med hänvisning till detta vill jag fråga utbildningsministern:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att skapa nya villkor för närradions verksamhet och finansieringsmöjligheter?

1990/91:22 av *Erling Bager* (fp) till bostadsministern om hembudsskyldigheten för bostadsrätter:

Den socialdemokratiska partikongressen har nyligen föreslagit ett ökat inslag av hembudsskyldighet när det gäller bostadsrätter. Den enskilde skall under fem år – i stället för som i dag tre år – kunna hindras att fritt sälja sin lägenhet vidare. Vidare skall kommunerna inte längre kunna säga nej till införande av hembud. Avsikten tycks också vara att de privata bostadsrättsföreningarna skall ges möjlighet att införa hembudsskyldighet.

Det vore utomordentligt olyckligt om den redan starkt reglerade bostadsmarknaden skulle drabbas av ytterligare planeconomiska påbud. Dagens bostadspolitik främjar köer och svarta pengar. Nu måste utvecklingen gå mot färre regleringar, så att vi kan få en ökad rörlighet och därmed en bostadsmarknad som fungerar smidigare och där beståndet utnyttjas bättre. Ett ökat inslag av hembudsskyldighet vore ett steg i rakt motsatt riktning. Det är svårt att förstå hur någon – särskilt efter de östeuropeiska erfarenheterna – kan tro att köer och andra problem på en reglerad marknad kan bekämpas med ännu mer regleringar.

Mot denna bakgrund vill jag fråga bostadsministern:

Avser regeringen att lägga fram förslag om hembud i enlighet med den socialdemokratiska partikongressens beslut?

1990/91:23 av *Barbro Sandberg* (fp) till socialministern om rätten till pensionstillskott:

Pensionstillskott är ett tillägg till ålderspensionen som kan utgå under vissa förutsättningar. När ATP infördes 1960 beslöts också att man skulle kunna begära undantag från att vara med i ATP-systemet. Denna möjlighet är numera borttagen.

Det har senare visat sig att många undantagandepensionärer lever under mycket knappa förhållanden, eftersom de även går miste om pensionstillskott och KBT. Under vårriksdagen beslöts därför att även undantagandepensionärerna skall få pensionstillskott. Detta beslut påverkar även beräkningen av KBT och hustrutillägg. Detta beslut gäller uppenbarligen endast dem som begärt undantagande. Det finns dock personer som inte begärt undantagande men inte heller betalat in sina avgifter. Avgiften har oftast inte betalats beroende på knappa ekonomiska förhållanden. Dessa människor omfattas enligt uppgift inte av de nya bestämmelserna om rätten till pensionstillskott. Det förefaller konstigt att göra skillnad på personer som faktiskt begärt undantagande och dem som inte begärt det men ändå av olika anledningar inte betalat sina avgifter.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet:

Avser statsrådet ta initiativ till att även de som inte begärt undantagande men inte heller betalat sina avgifter skall få rätt till pensionstillskott?

1990/91:24 av *Bengt Westerberg* (fp) till statsrådet Maj-Lis Lööw om den svenska flyktingpolitiken:

Förre kabinetssekreteraren Sverker Åström pläderade i en debattartikel i augusti för en avsevärt mer restriktiv flyktingpolitik. Hans utgångspunkt var att Sverige skulle sätta ett tak för invandringen. Vi i Sverige skulle även i fortsättningen ge asyl till konventionsflyktingar men ha en mycket restriktiv attityd till övriga asylsökande. En granskning skulle göras av om den som söker asyl "förefaller villig och i stånd att bli en lojal medlem av det svenska samhället och har förutsättningar att trivas" och om den asylsökande kommer från ett land "vars seder och bruk är så väsensfrämmande att en någorlunda harmonisk anpassning är svår eller omöjlig".

Invandrarministern har enligt Dagens Nyheter den 26 augusti kommenterat Åströms artikel på följande sätt: "En briljant problembeskrivning, som var mycket intressant att läsa. — — — Jag kan hålla med om mycket i hans beskrivning — — —." Hon nämner dock att ett strikt tak för invandringen kan vara svårt att införa eftersom vi måste "ta emot folk med skyddsbehov."

Med hänvisning till ovanstående vill jag fråga invandrarministern:

Avser invandrarministern att ta initiativ till förändringar av svensk flyktingpolitik i den riktning som Sverker Åström har förespråkat?

den 1 oktober

1990/91:25 av *Åke Wictorsson* (s) till statsrådet Erik Åsbrink om åtgärder för att motverka vissa effekter av det höjda bensinpriset:

De till följd av krisen i Mellersta Östern snabbt stigande oljepriserna har lett till bl.a. snabbt stigande bensinpriser. Den samtidigt härmed genomförda skattereformen har med ökande punktskatter och moms lett till ett bensinpris i Sverige som är det näst högsta i Europa. Detta får betydande effekter på möjligheterna till fortsatt bosättning utanför och pendling till tätorternas arbetsplatser för invånarna i Sveriges glesbygder. Med hänsyn här- till vill jag fråga finansministern:

Vilka åtgärder anser regeringen erfordras för att motverka denna utveckling?

1990/91:26 av *Daniel Tarschys* (fp) till socialministern om tidpunkten för en tobakspolitisk proposition:

Sverige för en lam och spak tobakspolitik. Av de betydande statsintäkter som uppstår genom tillverkning, försäljning och beskattning av tobaksprodukter — enbart tobaksskatten ger 5–6 miljarder kronor — används mindre än en promille till tobaksinformation. Samtidigt dör tusentals människor varje år i tobaksorsakade sjukdomar.

Krav på en aktivare tobakspolitik har under senare år avvisats med hänvisning till de överväganden som pågått inom tobaksutredningen, en utredning som regeringen – trots en framställning från riksdagen – inte har velat ge en parlamentarisk anknytning. Utredningens uppdrag är numera slutfört. Med anledning härav ber jag att få fråga socialministern:

När kommer en tobakspolitisk proposition?

1990/91:27 av *Ingrid Ronne-Björkqvist* (fp) till socialministern om kontaktförmedlingen av utländska kvinnor:

I Aftonbladet har det under den senaste tiden funnits flera artiklar om verksamhet rörande förmedling av utländska kvinnor till svenska män. Det finns exempel på att denna typ av förmedling ibland utgör en dold form av försäljning av kvinnor, en s.k. modern slavhandel.

Med anledning av det ovan anförda vill jag fråga socialministern:

Avser regeringen att ta initiativ till att stävja denna typ av verksamhet rörande förmedling av utländska kvinnor till svenska män?

1990/91:28 av *Barbro Westerholm* (fp) till socialministern om tidpunkten för en tobakspolitisk proposition:

Riksdagen har vid upprepade tillfällen behandlat tobaksfrågan. Senast vid vårriksdagen 1990 uttalade riksdagen att det råder stor enighet vad gäller inriktningen i såväl folkhälsogruppens som tobaksutredningens förslag till åtgärder, liksom förslagen i de motioner som väcktes i januari 1990 om åtgärder mot tobaksbruk. Ett enigt socialutskott förutsatte att regeringen efter remissbehandling och beredning av utredningsförslagen skyndsamt framlägger förslag till riksdagen. Det ryktas nu att det inte kommer någon proposition före valet, vilket vore ytterst olyckligt.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga socialministern:

När beräknas tobakspropositionen komma på riksdagens bord?

1990/91:29 av *Daniel Tarschys* (fp) till statsrådet Bengt Lindqvist om en mer aktiv alkoholpolitik:

Riksdagen har anslutit sig till WHO:s mål att minska alkoholkonsumtionen med 25 % under 1900-talets två sista decennier.

Under en följd av år minskade alkoholkonsumtionen i Sverige, men denna tendens är numera bruten. I följd uttalade sig riksdagen för en mer aktiv alkoholpolitik och anhöll om ett samlat åtgärdsprogram från regeringens sida. En rad konkreta förslag har också framförts till regeringen av socialstyrelsen.

Mot denna bakgrund ber jag att få fråga statsrådet Lindqvist:

När avser regeringen att framlägga det av riksdagen beställda programmet för en mer aktiv alkoholpolitik?

1990/91:30 av *Bertil Måbrink* (v) till utrikesministern om förhandlingarna för fred i Cambodja:

Den 27 augusti kom de fem stormakterna i FN överens om en fredsplan för Cambodja. Den sägs utgöra endast en grund för de förhandlingar som genomförs mellan de olika cambodjanska parterna.

Samtidigt som cambodjanerna förhandlar kan vi notera svagheter i FN-planen. Hur skall exempelvis en FN-styrka på 10 000 man kunna upprätthålla freden i alla städer och i 11 000 byar?

De röda khmerernas terror fortsätter och har tvingat mer än 160 000 cambodjaner till flykt inom landet. Sjukhusen fylls av människor som skadats av minor.

Det finns i dag inga garantier för att de röda khmerernas terror inte åter tas upp i stor skala.

Med anledning av detta vill jag fråga utrikesministern:

Vad avser Sveriges regering göra för att bidra till skapandet av en verklig och stabil fred i Cambodja?

1990/91:31 av *Bertil Måbrink* (v) till utrikesministern om åtgärder för att skydda Brasiliens gatubarn:

I dagarna har FN:s toppmöte för barnens rättigheter genomförts. Den mycket svåra situationen för majoriteten av världens barn har äntligen förts högt upp på den politiska dagordningen.

Nu gäller dock att gå till handling. Sveriges regering måste aktivt agera i världen för att försvara barnens rättigheter.

I detta sammanhang är det viktigt att uppmärksamma Amnesty Internationals rapport (från den 6 september i år) om mord och övergrepp på Brasiliens gatubarn. Minst ett barn per dag mördas på detta sätt. Amnesty pekar ut speciella dödspatruller och polis som skyldiga, och konstaterar att de brasilianska myndigheterna i övrigt förhåller sig passiva.

Med anledning av detta vill jag fråga utrikesministern:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att protestera mot övergreppen och öka skyddet för dessa barn?

1990/91:32 av *Martin Olsson* (c) till justitieministern om rattfylleribrotten:

Ändringarna i rattfyllerilagstiftningen fr.o.m. den 1 juli i år syftade till skärpning av lagstiftningen. Promillegränsen för rattfylleri sänktes till 0,2, och även reglerna för påföljder och brottsrubricering ändrades något.

Tidigare dömdes de som haft minst 1,5 ‰ alkohol i blodet nästan undantagslöst till fängelse. Erfarenheterna av den nya lagens tillämpning visar dock att åtskilliga med denna och högre promillehalt inte fått fängelsestraff, eftersom de trots alkoholhalten ej dömts för grovt rattfylleri.

Eftersom såväl promillegränser som påföljder för rattfylleri skall avhålla en från att köra bil efter alkoholförtäring är det illavarslande att lagen fått en utformning som lett till att färre nu döms till fängelse än enligt tidigare regler. Jag vill därför fråga justitieministern:

Avser regeringen att ta initiativ till skärpning av reglerna för brottsrubricering och påföljder för rattfylleribrott?

I en intervju i Veckans Affärer den 26 september säger industriministern att han kan tänka sig att släppa in privata ägare och utländskt kapital i de statliga företagen. Men det skall vara "nationellt troget kapital". Som exempel nämns Volvo och SPP.

Det framgår också att det finns andra kapitalägare i Sverige som industriministern inte litar på, "klippare". "Det finns nya kapitalägare, som inte bryr sig om var de placerar sitt kapital. Det innebär att dessa kan flytta från Sverige", säger Rune Molin enligt Veckans Affärer.

Det synes mig ologiskt att utländska kapitalägare som bevisligen lämnar sitt land är välkomna till Sverige och där definieras som trogna, men svårare ändå är hur och av vem det skall avgöras vilka svenska kapitalägare som är "trogna".

Med anledning av ovanstående vill jag fråga industriministern om det är hans avsikt att sätta i gång någon sorts klassificering av svenska kapitalägare i "trogna" resp. "klippare" och på vilka grunder detta i så fall skall ske.

13 § Kammaren åtskildes kl. 11.19.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Gunborg Apelgren